

Голас Радзімы

№ 33 (1603)
16 жніўня 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Нарадзіўся чалавек — маленькая няцямлівая істота. Першыя гукі жыцця, першы позірк на свет... І ён, новы чалавек на зямлі, патрабуе ўжо да сябе увагі. Добра, калі побач не толькі мама. Гэтыя немаўляты, што з'явіліся на свет у адзін дзень у 3-й мінскай клінічнай бальніцы, — пад пільным наглядам нянек, медыцынскіх сяцёр, урачоў. Толькі калі падрастуць, калі навучацца разумець навакольны свет, яны даведваюцца, як на самым пачатку іхняга жыцця за іх будучы лёс турбаваліся харошыя людзі. Жыві і будзь шчаслівы, чалавек!

Фота П. НАВАТАРАВА.

У ПАМЯЦЬ АБ ВУЧОНЫМ

Шырокую вядомасць у навуковым свеце набылі працы акадэміка Акадэміі навук БССР Антона Сеўчанкі. Яго фундаментальныя работы прысвечаны праблемам спектраскапіі ўранілавых злучэнняў, люмінесцэнцыі рэдкіх зямель, спектраскапіі і фотатэхніцы біялагічна актыўных злучэнняў і іншым актуальным пытанням аptyчнай фізікі.

Доўгія гады Антон Нічыпаравіч быў рэктарам Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна, а затым узначальваў Інстытут прыкладных фізічных праблем БДУ.

Калі адбылася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, Антону Сеўчанку было толькі 14 гадоў. Яго бацькам — простым сялянам з вёскі Дзяніскавічы Жлобінскага раёна — не давялося шмат траціцца, каб вучыць здольнага сына, аб гэтым паклапацілася Савецкая дзяржава.

З гэтай увекавечанна памяці вядомага савецкага вучонага Савет Міністраў Беларускай ССР пастанавіў прысвоіць імя Героя Сацыялістычнай Працы акадэміка АН БССР А. Сеўчанкі Навуковадаследчаму інстытуту прыкладных фізічных праблем. Прынята таксама рашэнне ўстанавіць мемарыяльную дошку на доме № 7 па вуліцы Янкі Купалы ў Мінску, дзе жыў у апошнія гады вучоны.

«ПЯЦЁРКА» ЗА ТВОРЧАСЦЬ

Уладальнікамі першага ў сваім жыцці аўтарскага пасведчання на вынаходства сталі гомельскія школьнікі Сяргей Чубукоў, Андрэй Супрунюк, Андрэй Сімкін і Ігар Шпалыка. Яны сканструявалі арыгінальны прыбор для вывучэння працэсаў трэння ў падшыпніках. Навінкай зацікавіліся вучоны Акадэміі навук БССР. А сёння яна прадстаўлена сярод 300 не менш цікавых экспанатаў XIII рэспубліканскай выстаўкі тэхнічнай творчасці школьнікаў, прысвечанай 110-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна і Міжнароднаму году дзіцяці.

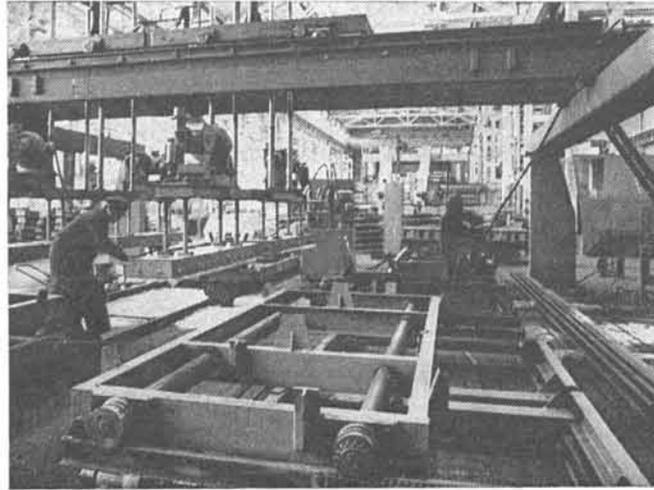
Нават назвы раздзелаў экспазіцыі, якая разгорнута ў залах Рэспубліканскай станцыі юных тэхнікаў, гавораць аб шырыні творчага дыяпазону пачынаючых канструктараў. Радые, электроніка, тэлебачанне, аўтаматыка, вылічальныя прыборы, энергетыка, хімія, сельскагаспадарчыя машыны — работы па ўсіх галінах ведаў дэманструюць на ёй дзеці.

Больш за 150 тысяч школьнікаў — амаль кожны шосты — удзельнічаюць сёння ў тэхнічнай творчасці. Для іх створана каля 9 тысяч гурткоў з выдатна абсталяванымі майстэрнямі, секцыі ў Палацах піянераў, Дамах культуры і клубах, пры дамакіраўніцтвах. Штогод работы школьных умельцаў паспяхова дэманструюцца на ВДНГ СССР і БССР, на міжнародных выстаўках. Толькі за апошні час яны пабывалі ў Францыі, Японіі, Бельгіі, Галандыі, Балгарыі і ў іншых краінах.

Перадавая ткачыха, настаўнік моладзі Марыя ХАНДОШКА і яе вучаніца Марыя АКСЯНЮК. Яны працуюць на Брэсцкім вытворчым дыянава-суконным аб'яднанні.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Магілёўскі завод «Строммашина» — сучаснае прадпрыемства, якое адпавядае ўсім тэхнічным патрабаванням, з вялікімі вытворчымі магутнасцямі і высокакваліфікаванымі кадрамі. Яно з'яўляецца адзіным у краіне пастаўшчыком абсталявання для вытворчасці асбашыфера, асбацэментных труб, электракерамічных вырабаў, дахавых, гідраізаляцыйных і іншых будаўнічых матэрыялаў. Тут вырабляюцца машыны і аўтаматычныя лініі каля 120 назваў.

НА ЗДЫМКУ: у адным з цэхаў завода.

КОМПАС АГРАНОМА

Глебаява карта Беларусі, выдадзеная ў Мінску, абагульніла шматгадовую працу вялікай групы вучоных, якія аднымі з першых у краіне правялі буйнамаштабнае даследаванне зямель. Яна знаёміць з глебава-геаграфічным раяваннем рэспублікі, дае звесткі аб тыпах, механічным складзе, увільгатненні і разаранасці ўгоддзяў. Прыведзены звесткі аб якаснай ацэнцы ворыва, лугоў і пашы.

ДЗЕСЯЦЬ ТЫСЯЧ ДЫПЛОМАЎ

У Жыровіцкім саўгасе-тэхнікуме адбыўся чарговы выпуск тэхнікаў-механікаў сельскай гаспадаркі. Ён стаў юбілейным — трыццатым. Многія выпускнікі сталі славуцьмі хлебарабамі, атрымалі высокія ўрадавыя ўзнагароды.

Хутка ў тэхнікуме адбудзецца яшчэ адна знамянальная падзея — будзе выпісаны дыплом № 10 000.

МЕДСЛУЖБА ВІЦЕБШЧЫНЫ

У 10-й ПЯЦГОДЦЫ

Новая спецыялізава-

ная бальніца на 200 ложкаў уступіла ў строй у Віцебску. Узведзеная на сродкі, атрыманыя ад камуністычных суботнікаў, яна мае самыя сучасныя сродкі лячэння і прафілактыкі анкалагічных захворванняў.

У дзесятай пяцігодцы медыцынская служба Віцебшчыны атрымала шырокае развіццё. Нядаўна ўступілі ў строй паліклініка, якая зможа прымаць 1 200 чалавек у дзень, дзве дзіцячыя стаматалагічныя паліклінікі, бальнічны комплекс на 550 месцаў у Наваполацку і іншыя лячэбныя ўстановы.

ТАКІ ЗДОЛЬНЫ «КАВАЛЬ»!

Ультрагукавы «каваль», сканструяваны вучонымі Мінскага радыётэхнічнага інстытута, выкаваў першыя тысячы метраў найтанчэйшай стужкі з тугаплаўкага вольфрамавага сплаву. Гэтая партатыўная вакуумная канструкцыя меншая за паштовую скрынку, але замяняе шматвалковы пракатны стан.

Новаўвядзенне, гарантуючы высокую якасць стужкі, эканоміць дзесятую частку металу.

АБНОЎКІ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Паказ мадэлей дзіцячага адзення, які адбыўся ў Брэсцкім гарадскім парку культуры і адпачынку, прысвячаўся Міжнароднаму году дзіцяці. Па традыцыі спецыялізаваны магазіны «Юнацтва», «Зорачка», «Усё для дзяцей» дэманстравалі новыя вырабы. На суд дзяцей, іх бацькоў былі прадстаўлены тавары Брэсцкай, Кобрынскай і Баранавіцкай швейных фабрык і Брэсцкай фабрыкі верхняга трыкатажу.

ЦЭМЕНТНЫ КАМБІНАТ

Недалёка ад Касцюковіч вырасце адзін з буйнейшых у Еўропе цэментны камбінат. Магутнасць прадпрыемства складзе амаль 4 мільёны тон прадукцыі ў год. Камбінат размесціцца на малакаштоўных землях мясцовых гаспадарак.

Завяршаюцца пошукавыя работы, складзены праекты будаўніцтва камунікацый і жылля.

Добры ўраджай цукровых буракоў чакаецца ў калгасе «Кастрычнік» Клецкага раёна. З кожнага з 250 гектараў тут абавязаліся атрымаць па 270 цэнтнераў караняплодаў.

НА ЗДЫМКУ: перадавы механізатар калгаса «Кастрычнік» С. ГАРДЗЕЙЧЫК (справа) і старшыня калгаса Л. МАЦЕЙКА на плантацыях цукровых буракоў.

ЭНЕРГАБАЛАНС НА РУБЯЖЫ XXI СТАГОДДЗЯ

У ГУТАРЦЫ З КАРЭСПАНДЭНТАМ АДН АКАДЭМІК МІХАІЛ СТЫРЫКОВІЧ РАСКАЗВАЕ АБ НЕКАТОРЫХ ТЭНДЭНЦЫЯХ РАЗВІЦЦЯ СУСВЕТНАЙ ЭНЕРГЕТЫЧНАЙ ГАСПАДАРКІ І САВЕЦКІМ ПАДЫХОДЗЕ ДА ВЫРАШЭННЯ ГЭТЫХ ПРАБЛЕМ.

— Патрэбнасць у паліўна-энергетычных рэсурсах падвойваецца менавіта, чым за дваццаць гадоў. Але каля 90 працэнтаў выкарыстоўваемых сёння рэсурсаў нельга аднавіць. Многія вучоныя і эканамісты Захаду б'юць трывогу ў сувязі з памяншэннем запасаў арганічнага паліва, у прыватнасці нафты. Наколькі востра стаіць гэтая праблема?

— Запасы нафты ў свеце з улікам рэсурсаў, сканцэнтраваных на дне акіянаў і мораў, бітумінозных пяскоў, высакавязкай нафты, дастатковыя. Можна меркаваць, што здабыча нафты будзе расці аж да 2000 года. Затым пачне павольна змяншацца, але наўрад ці ўпадзе ніжэй за сённяшні ўзровень да сярэдзіны XXI стагоддзя.

На працягу гэтага перыяду чакаецца рэзкае павелічэнне ролі цвёрдага паліва. Калі сёння сусветнае спажыванне вугалю складае штогод каля трох мільярдаў тон, то ў наступныя

трыццаць гадоў гэты паказчык можа ўзрастаць да 5—10 мільярдаў тон у год. Вугальны патэнцыял планеты дазваляе прадугледжваць такія тэмпы росту здабычы.

Пры прагназіруемых тэмпах росту спажывання энергасурсаў, калі працягваць базіравацца толькі на арганічным паліве, яго запасаў можа хапіць на 100—150 год.

— Як ідуць справы з арганічным выкапнёвым палівам у СССР?

— Савецкаму Саюзу не праграмае яго недахоп на бачную перспектыву. Выказванні, якія з'яўляюцца ў заходнім друку аб тым, што СССР дасягнуў піку ў здабычы арганічнага паліва і цяпер назіраецца стабілізацыя, не адпавядаюць сапраўднасці.

Магчымасці заходнесібірскіх нафтавых месцанараджэнняў такія, што за іх лік забяспечваецца стабільны прырост нафтаздабычы ў цэлым па краіне. Ва Усходняй Сібіры нафта ў

прамысловых маштабах пакуль не здабываецца, але папярэдняе падлікі паказваюць, што і там ёсць немалыя запасы. Так выглядае становішча спраў з савецкай нафтай.

Савецкі Саюз займае першае месца ў свеце па запасах вугалю. Калі ў Канска-Ачынскім басейне Сібіры давесці яго здабычу да мільярда тон у год, то ў такім рытме можна працаваць больш як сто гадоў. Мільярды запасы захоўвае і Экібастузскае месцанараджэнне ў Казахстане. На базе гэтых прыродных кладовак развіваюцца тэрытарыяльна-вытворчыя комплексы — узводзяцца гіганцкія вугальныя разрэзы, магутныя ДРЭС, энергаёмкія прадпрыемствы.

— На лістападаўскім (1978 года) Пленуме ЦК КПСС гаварылася аб цяжкасцях з арганічным палівам у краіне. Як гэты ўз'яццэ з данымі аб сібірскіх запасах?

— Супярэчнасць тут няма. Савецкі Саюз сапраўды мае рэ-

сурсы арганічнага паліва. Але трэба мець на ўвазе, што ў гэтай пяцігодцы (1976—1980 гады) увесь прырост здабычы нафты і газа, больш як 90 працэнтаў прыросту здабычы вугалю павінны даць усходнія раёны краіны. Гэтыя раёны настолькі ж багатыя, наколькі і цяжкадаступныя. Напрыклад, нафтавыя месцанараджэнні Заходняй Сібіры схаваны пад «морам» балот. Такім чынам, гутарка ідзе не аб запасах саміх па сабе, а аб здабычы, аб тым, як з наладжаных месцанараджэнняў змагчы ўзяць максімум, скараціць страты. Гэтая праблема стаіць дастаткова востра, таму што ўвод у эксплуатацыю новых месцанараджэнняў патрабуе немалых затрат часу і сродкаў.

Існуе і іншы бок праблемы. Выкарыстаць нафту, дакладней, нафтапрадукты, як паліва для электрастанцый і прамысловасці — гэта неащаднасць, паколькі нафта з'яўляецца крыніцай маторнага паліва і каштоў-

най сыравінай для хімічнай прамысловасці. У гэтай сувязі краінай узяты курс на тое, каб далейшы рост электраэнергетычнага патэнцыялу, уключаючы і цэнтралізаванае цеплазабеспячэнне, ішоў пераважна за кошт атамнай энергіі, вугалю, гідраэнергіі. Такім чынам, доля нафты ў паліўна-энергетычным балансе СССР будзе паніжацца.

— Якім вы ўяўляеце сабе паліўна-энергетычны баланс у пачатку XXI стагоддзя?

— Бліжэйшыя дзесяцігоддзі стануць пераходным перыядам ад энергетыкі, якая базіруецца на арганічным паліве, да энергетыкі, заснаванай на ядзерным гаручым. Цяпер доля атамнага паліва ў агульнай вытворчасці электраэнергіі невялікая, але яна хутка ўзрастае. Праз пяцьдзесят гадоў можна чакаць, што больш за трэць сусветнага спажывання энергасурсаў будзе пакрыта ядзерным гаручым.

Вядома, і яго рэсурсы

ПЕНСІЯНЕР ВЫРАШЫЎ ПРАЦАВАЦЬ

Пайшоў чалавек на заслужаны адпачынак. Пенсія дазваляе жыць бязбедна, але ён пастаянна адчувае патрэбу займацца якой-небудзь справай. Нярэдка пенсіянер зноў... ідзе працаваць. Чаму гэта магчыма? Што дае праца на пенсіі яму асабіста і дзяржаве? Я звярнуўся з шэрагам пытанняў да Міхаіла МАНКЕВІЧА, штат-паўшчына Магілёўскага завода тэхналагічнай аснасткі.

Калі Манкевічу споўнілася 60 гадоў, ён аформіў пенсію. Чатыры месяцы адпачываў дома, а потым зноў вырашыў працаваць на заводзе. У аддзеле кадраў яму прапанавалі работу на ранейшым месцы. Цяпер ён стаў атрымліваць заробную плату і пенсію адначасова.

— Напэўна, у вас невялікая пенсія, таму давалося вярнуцца ў цэх? — пытаюся я ў Міхаіла Манкевіча.

— Пенсія неблагая. Я атрымліваю 120 рублёў, а жонка — 90. Жывём мы ўдваіх. Дзеці ўжо даўно сталі самастойнымі людзьмі. Проста прывык я да выпрацаванага гадамі рытму жыцця, да сваёй работы. Адчуваю фізічную патрэбнасць працаваць.

— Пасля выхаду на пенсію вы не працавалі чатыры месяцы. Увесь гэты час ваша былое месца займаў другі чалавек. Але вось вы вярнуліся на завод. Ці значыць гэта, што некага давалося звольніць?

— Не. Усе засталіся працаваць на сваіх месцах. Цяпер у Беларусі, у тым ліку і ў нашым Магілёве, не хапае рабочай сілы. Таму пенсіянеры, якія самі выказваюць жаданне працаваць і далей, толькі дапамагаюць вытворчасці, і вядома, нікога не выжываюць з работы.

— Узрост, напэўна, усё ж дае аб сабе знаць. Напрыклад, выконваць дзённую норму ўжо не лёгка?

— Мне зусім не цяжка. Дапамагаюць высокая кваліфікацыя і багаты працоўны вопыт. Але разам з тым для пенсіянераў, занятых на вытворчасці, зніжаны нормы выпрацоўкі, яны маюць права працаваць няпоўны рабочы дзень, што ніяк не ўплывае на памер заробнай платы.

Гэтае інтэрв'ю каменціруе начальнік аддзела арганізацыі працаўладкавання і інфармацыі насельніцтва Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР па працы Аляксандр МАКУШАУ:

— За апошнія дзесяць гадоў колькасць працуючых пенсіянераў па старасці ўзрастае ў Беларусі больш як у тры разы і дасягнула цяпер 155 тысяч чалавек.

Спецыяльныя даследаванні ўрачоў і псіхалагаў, навуковых работнікаў сістэмы сацыяльнага забеспячэння рэспублікі паказалі, што пасляняя праца падтрымлівае здароўе пажылых людзей. У СССР устаноўлены стабільны пенсійны ўзрост для мужчын 60 гадоў і для жанчын — 55, а для многіх катэгорый працоўных нават менш. У той жа час сярэдняя працягласць жыцця ў рэспубліцы пастаянна павялічваецца — цяпер яна роўная 75 гадам. Такім чынам, становіцца зразумела, чаму пенсіянеры маюць не толькі жаданне, але і магчымасць працаваць. Пры-

цягненне іх да грамадска карыснай працы выгадна грамадству. Працуючыя пенсіянеры ў нейкай ступені ліквідуюць дэфіцыт працоўных рэсурсаў, перадаючы свой вопыт маладым. Нярэдка яны пераходзяць на выкладчыцкую, выхаваўчую або кіруючую работу. Вялікі багаж ведаў і вопыту дазваляе пенсіянерам вырашаць складаныя вытворчыя задачы, дабівацца высокай прадукцыйнасці працы і выдатнай якасці выпускаемай прадукцыі.

Вядома, пажылому чалавеку не лёгка ўгнацца за маладымі. І таму некаторыя пенсіянеры лічаць за лепшае працаваць пры няпоўным рабочым дні або рабочым тыдні. Але, як ужо сказаў Міхаіл Манкевіч, гэта не ўплывае на памер іх заробнай платы: працуючым пенсіянерам плацяць за поўны рабочы дзень і поўны рабочы тыдзень. Пенсіянеры маюць таксама магчымасць адпачываць два месяцы на год: адзін месяц з захаваннем зарплаты і пенсіі, а другі (на свайму жаданне) — толькі пенсіі.

Усе гэтыя, а таксама многія іншыя льготы пенсіянерам па старасці гарантуе савецкае працоўнае заканадаўства.

Прадугледжана таксама права людзей пенсійнага ўзросту працаваць дома. З гэтай мэтай арганізаваны спецыяльныя камбінаты і фірмы надомнай працы, якія дастаўляюць пенсіянерам дадому сыравіну для прастай прадукцыі (часцей за ўсё швейнай і электрабытавой), а потым забіраюць гатовыя вырбы. Акрамя заробнай платы і пенсіі пажылыя людзі, якія працуюць дома, карыстаюцца ўсім іншымі правамі нароўні з пенсіянерамі, занятымі на вытворчасці. Надомная форма працы адпавядае як грамадскім, так і асабістым інтарэсам грамадзян, якія выйшлі на пенсію.

Штогод дзяржава расходуе мільёны рублёў на медыцынскае абслугоўванне пенсіянераў. Прафсаюзныя арганізацыі выдзяляюць ім бясплатныя пуцёўкі ў дамы адпачынку і санаторыі. Работа па медыцынскаму абслугоўванню пенсіянераў, занятых на вытворчасці, вядзецца ў рэспубліцы комплексна, з улікам розных пытанняў гігіены і фізіялогіі працы. Усё больш цеснымі становяцца кантакты адміністрацыі прадпрыемстваў і медыцынскіх устаноў з вучонымі, якія вывучаюць пытанні эканомікі, заканадаўства і права, сацыялогіі і псіхалогіі працы пажылых людзей. Ствараюцца ўмовы, пры якіх праца ў састарэлым узросце не робіць шкоды здароўю, а наадварот — чалавек атрымлівае задавальненне.

Такім чынам, вяртанне Міхаіла Манкевіча на работу — гэта вынік клопатаў дзяржавы аб працы пенсіянераў. Гэта таксама рэалізацыя аднаго з важнейшых пунктаў сацыяльнай палітыкі Савецкай улады — высокі ўзровень развіцця эканомікі спалучаць з поўным задавальненнем духоўнай патрэбнасці чалавека ў працы.

Юрый ЛОХМАТАЎ.

З раніцы і да позняга вечара не сціхае гул матораў на хлебнай ніве саўгаса «Хмары» Клецкага раёна. Механізатары ўбіраюць пшаніцу і ячмень прамым камбайнаваннем, намалочваюць у сярэднім па 22 цэнтнеры збожжа з гектара.

НА ЗДЫМКУ: вывозка саломы з убранных плошчаў.

АДКАЗВАЮЦЬ КАМП'ЮТЭРЫ

Колькі і якіх машын трэба кожнай гаспадарцы, каб поўнаасно механізаваць працу ў раслінаводстве? Дакладна і аб'ектыўна пачалі адказваць на гэтае пытанне камп'ютэры навукова-вытворчага аб'яднання «Ніва». Яны разлічваюць патрэбнасць у тэхніцы, зыходзячы з глебава-кліматыхных умоў і спецыялізацыі, структуры пасаваў, ураджайнасці і многіх іншых разнастайных фактараў.

Рацыянальнае камплектаванне машына-трактарнага парку — новая «прафесія» гэтага аб'яднання, якое створана пры Дзяржкамсельгастэхніцы БССР і налічвае 15 тысяч абанентаў. Сярод іх — прадпрыемствы і арганізацыі сельгастэхнікі, калгасы і саўгасы, будоўлі меліярацыі. Такую вялікую кліентуру абслугоўваюць рэспубліканскі і абласныя інфармацыйна-вылічальныя цэнтры «Нівы», якія маюць хуткадзейныя ЭВМ «Мінск-32» і «ЕС-1020».

Электронныя памочнікі актыўна ўдзельнічаюць у вырашэнні комплексу праблем, пачынаючы ад забеспячэння гаспадарак тэхнікай і канчаючы яе эфектыўным выкарыстаннем. Яны складаюць заяўкі на набыццё машын, запасных частак, гаруча-змазачных і іншых матэрыялаў, не ўпускаючы з «памяці» ніводнага са 120 тысяч назваў тавараў — прадукцыю чатырох тысяч заводаў. Адначасова камп'ютэры правяраюць выкананне планаў паставак, захаванне чыгуначнікамі тэрмінаў дастаўкі грузаў. Дзякуючы аўтаматызацыі ўліку на базах забеспячэння спецыяліст з любога раёна можа ў лічаныя мінуты «знайсці» патрэбныя машыны або запчасткі. Навукова абгрунтаваныя рэкамендацыі, якія даюць камп'ютэры, дапамагаюць сельскім механізатарам манеўраваць тэхнікай на палях, удасканальваць перавозкі грузаў.

МАЛАДЗЕЕ КАЛГАС

«Зялёны» клас-аранжарэя, цяпляца, гурток аўтаматаматараў створаны пры Казловіцкай сярэдняй школе Слуцкага раёна. Змалку авалодаюць хлопчыкі і дзяўчынкі прафесіямі, вельмі патрэбнымі сённяшняй вёсцы.

Многія выпускнікі школы застаюцца працаваць у родным калгасе. Тут ёсць дзе прыкласці свае сілы і веды, цікава жыць і працаваць. Уздоўж галоўнай асфальтаванай вуліцы калгаснага пасёлка падняліся прыгожыя двухпавярховыя катэджы. Толькі за апошнія пяць гадоў пабудавана 15 тысяч квадратных метраў жылля. У кватэрах — тэлевізары, модная мэбля, кнігі. Ёсць у сялян сотні матацыклаў, 90 уласных легкавых аўтамабіляў.

Кожны знаходзіць заняткаў па душы ў Доме культуры, брыгадных клубах, бібліятэках. Вялікай папулярнасцю карыстаецца мясцовы народны хор, які не раз выступаў у Маскве, Мінску і іншых гарадах. Частыя госці на сельскай сцэне — вядомыя тэатральныя калектывы. Праўленне плануе ў бліжэйшы час пачаць будаўніцтва новага Па-

лаца культуры. Побач са штучным возерам абсталяваны спартыўны комплекс, нядаўна адкрыўся санаторый-прафілакторый. Хутка будзе пабудаваны новы дзіцячы сад-яслі, які прыме 140 малышоў, бо існуючы, разлічаны на 90 месц, стаў ужо цеснаваты.

За адзін толькі мінулы год прыбытак гаспадаркі павялічыўся на трэць і перавысіў мільён рублёў. Адсюль і бяруцца буйныя сумы на будаўніцтва і добраўпарадкаванне вёсак, сацыяльна-культурныя патрэбы.

У аснове поспехаў — хуткі рост вытворчасці, яе паслядоўны пераход на прамысловую аснову. Калгаснікі ўмела выкарыстоўваюць вялікі машына-трактарны парк, збіраюць высокі ўраджай збожжа, бульбы, цукровых буракоў. Абсталяваныя добры машынным двар з Домам механізатара, будзеца новае рамонтнае майстэрня. На механізаваных фермах і комплексах утрымліваецца каля сямі тысяч галоў буйной рагатай жывёлы і свіней. Павялічвае выпуск прадукцыі кансервавы завод, які перапрацоўвае агародніну і садавіну.

АБЕДЗЕННЫ СТОЛ ЖНІВА

На час жніва кааператары рэспублікі забяспечылі гарацям харчаваннем 150 тысяч механізатараў. 1 700 сталовых, рэстаранаў і кафэ рыхтуюць абеды, палудні і вячэры, якія аўтамашынамі дастаўляюць у тэрма-сахах у поле. Адкрытыя выязныя буфеты, а ў аддаленых гаспадарках абсталяваны палявыя кухні.

Устаноўлены таксама зручны для летняй пары расклад работы магазінаў. У вёскі выехалі 330 аўталавак, каля трох тысяч развозак. На месцах работы адкрыта больш тысячы палатак і кіёскаў. У абласцях аб'яўлены конкурсы на лепшае абслугоўванне земляробаў у час жніва.

бязмежныя, але разлікі паказваюць, што эканамічна прымальныя запасы ядзернага гаручага ў зямной кары ў многа разоў большыя, чым арганічнага паліва.

Улічваючы тэмпы пранікнення вугалю ў энергетыку, можна сказаць, што яго доля ў сусветным спажыванні энергарэсурсаў к 2030 году зойме каля сарака працэнтаў. Але ў больш аддаленым будучым і вугаль спасцігне «нафты лёс».

Пасля 2000 года магчымы рост прамысловасці па перапрацоўцы вугалю ў вадкае і газападобнае паліва. На ўзроўні 2030 года вадкае арганічнае паліва будзе выкарыстоўвацца галоўным чынам у аўтамабільным транспарце і авіяцыі, а таксама ў якасці сыравіны для вытворчасці хімічных прадуктаў.

Аднаўляемыя крыніцы энергіі (гідрэнергія, энергія Сонца, ветру, прыліваў, геатэрмальнае энергія) будуць адыгрываць толькі дапаможную ролю ў сусветным паліўна-энергетычным балансе. Да 2030 года яны забяспечаць не больш як дзевяць працэнтаў спажывання ў энергіі.

У энергабалансе будучага спецыялісты абводзяць значнае месца атамнай энергіі. Разам з тым у друку краін Захаду дастаткова многа гароўніца аб небяспецы АЭС для насельніцтва і мяркуецца

абмежаваць збудаванне гэтых станцый. Наколькі правамерная такая пазіцыя?

— З 60-х гадоў на Захадзе праводзіцца інтэнсіўная кампанія, накіраваная супраць збудавання атамных электрастанцый. У многім яна інспіравана на нафтавымі манопаліямі, якія, імкнучыся да звышпрыбыткаў, стараюцца стрымаць развіццё іншых крыніц энергіі.

Ці прадстаўляюць АЭС пагрозу для чалавека? Звернемся да савецкага вопыту эксплуатацыі гэтых станцый. З 1954 года, калі ў СССР увайшла ў строй першая ў свеце АЭС, яшчэ нідзе на атамных электрастанцыях краіны не было аварыяў з выкідам радыяактыўнасці; не было іх і на АЭС у іншых краінах свету. Усе АЭС аснашчаны надзейнымі шматступенчатымі сістэмамі бяспекі. Сістэматычныя назіранні, якія праводзяцца ў раёнах, што прылягаюць да атамных электрастанцый, сведчаць аб адсутнасці якіх-небудзь адхіленняў ад натуральнага ўзроўню радыяцыі.

— Якія перспектывы асваення тэрмаядзернай рэакцыі?

— Ядзерная энергетыка, заснаваная на брыдэрах, якія выкарыстоўваюць усе ізатопы ўрана і торыя, мае практычна неабмежаваныя рэсурсы. Аднак гэта не здымае пытання аб выкарыстанні тэрмаядзернай

энергіі. Работы ў гэтай галіне вядуцца даволі інтэнсіўна, і, напэўна, ужо на рубяжы XX—XXI стагоддзяў будучы створаны першыя тэрмаядзерныя электрастанцыі.

Рэсурсы тэрмаядзернай энергіі практычна неабмежаваны. У яе аснове ляжыць рэакцыя злучэння пры вельмі высокай тэмпературы — не менш як 50 мільёнаў градусаў — двух ізатопаў вадароду: дейтэрыя і трыція. Запасы дейтэрыя вялізны ў марской вадзе, трыція можна атрымліваць з ліція, які таксама ёсць на зямлі ў вялікай колькасці.

Нагадваем, што да кіравання тэрмаядзерным сінтэзам вучоны розных краін ідуць двума, у значнай меры незалежнымі шляхамі. Першы звязаны з метадам «павольнага» нагрэву плазмы пэўнай шчыльнасці, якая ўтрымліваецца магнітным полем дастаткова доўгі час. Лідзіруючае становішча тут, у агульную думку, належыць устаноўкам тыпу «такамак», упершыню створаным у СССР.

Побач з гэтым вядуцца работы ў галіне інерцыйнага тэрмаядзернага сінтэзу. У гэтым выпадку ў выніку імпульсу лазернага або якога-небудзь іншага выпраменьвання ажыццяўляецца моцнае сцісканне тэрмаядзернага рэчыва мішэні з адначасовым яго награваннем.

Гутарку вёў Яўген ЯГОРАЎ.

ГОРА С ГОРОЙ НЕ СХОДИТСЯ...

Это был день встреч.

Самолет из Ленинграда, на котором должна была прилететь Алиса Мирвода (до замужества Дюпон), задерживался из-за плохой погоды, и мы с сотрудником общества «Радзіма» поехали в гостиницу «Юбилейная». Нужно было получить железнодорожные билеты для детей земляков, через день уезжавших в Бельгию и Голландию.

В гостинице я и увидела Таню Лагунову, которая вместе с родителями возвращалась с Брянцины в Бельгию. С Таней прошлым летом я познакомилась в пионерском лагере Зеленый Бор. Ее мать, Тамара Лагунова, занималась тогда в Минске на курсах, организованных для руководителей художественных коллективов. Как всегда у земляков, побывавших на Родине, у Лагуновых много впечатлений, которыми они спешили поделиться.

— Вы про нас напишете? — спросила Тамара.

— Если хотите.

— Конечно, хотим. Таня очень часто вспоминала пионерский лагерь. Сколько у нее друзей побывало, и все они узнали про Минск, Хатынь, про людей, с которыми она здесь дружила. Доброжелательных советских людей Таня вспоминает ча-

ще всего. Поэтому особенно была счастлива, когда нас в аэропорт приехали встречать бельгийские дети из пионерского лагеря, и с ними вожатая Таня. Гора с горой не сходится, а человека с человеком судьба часто сводит.

Мы с Алисой сразу узнали друг друга, как только она появилась в дверях Минского аэровокзала, хотя со времени нашей последней встречи прошло восемь лет, и передо мной был уже не подросток, а молодая, стройная и красивая женщина. Зато на прежнюю Алису, как две капли воды, похожа младшая сестренка Таня. Вместе с другими детьми земляков из Голландии она месяц отдыхала у нас в пионерском лагере. Та же пышная коса, миндалевидные глаза, приветливая улыбка и вопрос в голосе и взгляде: «Интересно, на какую экскурсию мы поедем сегодня? Что новое узнаем?»

Таню я первый раз увидела на приеме в Белорусском обществе «Радзіма». Даже мелькнула мысль: «Неужто время назад вернулось?» Все объяснила сама Таня, назвав свою фамилию. «Если захотите, сможете встретиться и с Алисой, — сказала она мне. — Сестра живет в Ленинграде, а к концу смены обещала за мной приехать. Увезет ме-

ня к себе. Там уже давно гостит мама, скоро приедет брат из Голландии».

Несколько лет назад мать Алисы — Елена Дюпон прислала в редакцию письмо, в котором рассказывала о перемене в жизни дочери. В один из своих приездов в Ленинград, уже будучи взрослой, она встретила и полюбила хорошего человека, за которого со временем вышла замуж. Сменила фамилию, приняла советское гражданство. Все это было не случайным. Алиса Мирвода — человек, для которого воистину Родина матери стала ее собственной Родиной. С детства она слышала рассказы о России, о Советском Союзе, с детства русский язык стал таким же родным, как и голландский, с детства почти каждое лето она проводила у нас в стране — то у родственников в Ленинграде, то в пионерском лагере. Два раза она была гостьей Крыжовки, где ее очень любили и до сих пор вспоминают. Приезжая к нам, она внимательно присматривалась к нашей жизни, узнавала ее и все больше чувствовала себя здесь как дома.

Сейчас Алиса живет в Ленинграде, имеет двоих детей — мальчика и девочку. Радует, что ее дети растут именно в нашей стране, где условия для их воспитания, развития, учебы, по ее же словам, лучше, чем где бы то ни было.

В том, что именно так сложилась судьба Алисы Дюпон, сыграли свою роль и дни, проведенные у нас в пионерском лагере. Во всем, что говорила Алиса, как вспоминала прошлое и что помнила, я чувствовала удивительную душевную привязанность к лагерю, соснам, простору, которую она хранила долгие годы.

Она помнила дорогу, по которой ездил в Минск.

— Слева электричка, справа скоро будет вода. Кажется, Минское море. Потом поворот. А дальше видите: «Крыжовка», — почему-то нараспев прочитала она название станции. — Теперь поднимемся на горку, и в лесу — наш лагерь.

Вскоре действительно среди сосен замелькали одноэтажные белые домики. Алиса волновалась. Это было ее детство...

Мы не могли не подъехать к лагерю, хоть дорога на Зеленый Бор, как раз перед Крыжовкой, сворачивала влево, к железной дороге. В лагере был тихий час.

А воспоминания продолжались.

— Вот здесь, на площадке, нас встречали цветами, с музыкой, когда мы только приехали. Таня писала маме, что и их тоже встречали ребята очень торжественно. Дом, где мы жили, был самым последним. А вот у входа — медчасть. Знаете, я даже помню, что нам давали на полдник, — удивила нас Алиса.

— А поездка в Минск, в колхоз, в музей помнишь? — спросила я у Алисы.

— Конечно! — ответила она. — Мы так много всего увидели и узнали.

Вскоре мы приехали в Зе-

лениый Бор. Таня очень обрадовалась сестре, но задерживаться возле нее не стала. «После поговорим. Мне сейчас некогда». В клубе шел вечер, посвященный 50-летию Василия Шукшина, известного советского писателя, кинорежиссера и актера. Ребята ставили сценки из его произведений, принимали участие и гости.

А Алису этот лагерь разочаровал.

— Слишком комфортабельно, — сказала она. — Телевизор, ковры. А где же пионерская романтика?

— А ты забыла, как вы ворчали, если было холодно и приходилось умываться на улице? — напомнила я гостье.

— Это было великолепно! — услышала я неожиданной ответ. — Нет, что ни говори, в Крыжовке было уютнее.

Что это, думала я, способность идеализировать прошлое или действительно пионерский лагерь без элементарности, приближенности к природе теряет свою прелесть?

— А вообще, — видя нашу некоторую растерянность, сказала Алиса, — я думаю, что дети, и моя Таня, чувствуют себя здесь очень хорошо. Теперь Таня не только с моих слов знает о лагере. Не сомневаюсь, что и у нее об этих днях на Родине нашей мамы останутся хорошие воспоминания.

Таня Дюпон отличилась в последние дни и стала здесь человеком очень заметным и в некотором роде даже незаменимым. Случилось так, что малыши из отряда «Кузничик» остались на целый день без вожатого и педагога. Ребята слонялись без дела, шалили. Тогда к старшей пионервожатой подошла Таня и сказала:

— Можно, я ими займусь?

— Пожалуйста, если справишься.

— Справлюсь!

Чем уж приворожила малышей Таня, осталось секретом. Только во время тихого часа у них в палатах действительно было тихо. А на конкурсе игр, который проводился в тот день, они заняли призовое место, показав детям придуманную Таней игру.

Прощались со своей юной вожатой малыши всем отрядом, обещали писать ей письма.

Увез поезд ребят в Бельгию и Голландию. Одних до следующего года, другие, может быть, приедут на Родину отцов, став совсем взрослыми. Только мне кажется, что это не последняя их встреча с нашей страной. Как всегда, уезжая, они поделились впечатлениями, рассказали о том, что взволновало их. И почти каждый, как Тамара Шеер, написал: «О пионерском лагере я знаю то, что мне хочется еще раз сюда приехать».

Каролина Вайма в прошлом году увезла в Бельгию подаренный ей здесь, в лагере, пионерский галстук. Приехав месяц назад в Минск, еще в гостинице, она вынула

его из чемодана и надела. С галстуком она и приехала в Зеленый Бор. Целую неделю смотрели на нее с завистью дети из Бельгии и Голландии. А потом на празднике, на большом сборе дружины, посвященном 35-летию освобождения Белоруссии от немецко-фашистских захватчиков, право носить красный галстук получили и они.

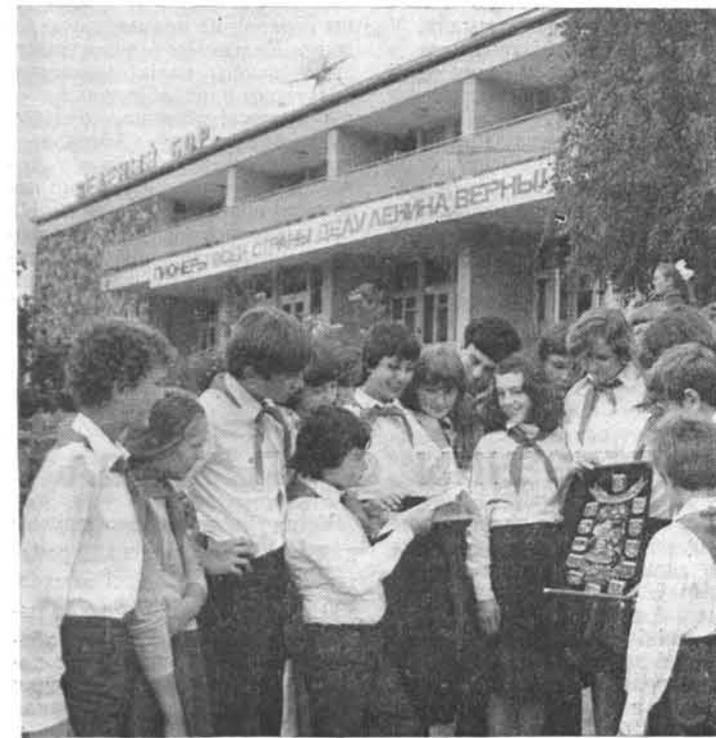
Вместе с галстуком Роланд Броле увез в Бельгию и форму юного барабанщика — берет и блузу. Под барабанную дробь на праздниках в лагере вносят и выносят знамя. Вместе с горным барабан будит ребят по утрам. Ни одно торжество в лагере не обходится без барабанчиков. И Роланд никогда никуда не опаздывал. По утрам ребят будили в половине девятого. Роланд подымался в восемь. Он попросил, чтобы его сфотографировали в форме, с барабаном, и увез фотографию домой.

Саша Коппенол уехал раньше других ребят: за ним приехала мама и увезла его в Москву, но о нем и после отъезда вспоминали почти во всех отрядах, потому что там у него остались друзья. Саше было трудно первые дни. Он самый маленький и по росту и по возрасту среди голландцев и бельгийцев. Ему советovali идти играть, а он боялся. У нас никого не обижают, особенно младших, объясняли ему. И вскоре он в этом убедился. Саша хорошо говорит по-русски. Кроме того, он хорошо знает историю русского государства. И все-таки за этот месяц он узнал много нового. Он радовался каждой экскурсии, каждой новой книжке, принесенной ему детьми. Для себя он открыл Белоруссию, ее великих поэтов Янку Купалу и Якуба Коласа. Почти каждый день он выпускал для себя газету. Маленькую, в тетрадный лист. На одном была нарисована самодельная партизанская пушка, которую он увидел в музее истории Великой Отечественной войны, на другом — карта новоостроок десятой пятилетки. О них прочитал в книге. На третьем Саша начертил трамсу БАМа. Все это он увез с собой, потому что и в Голландии найдутся дети, которым все это будет интересно.

У ребят в этом году были уроки географии; как и прошлым летом, с ними занимались русским языком. Знание языка помогает им лучше понять Родину матерей, делает ее ближе и дороже.

Диана ЧЕРКАСОВА.

НА СНИМКАХ: (вверху) гости из Голландии в Белорусском обществе «Радзіма». Крайняя слева — Таня ДЮПОН; у памятника белорусскому поэту Янке Купале в Минске; поездка в Хатынь; в пионерском лагере Зеленый Бор.

ЗАПОВЕДНИК НА КРАЮ ЗЕМЛИ

В «двух шагах» от Северного полюса, на крайнем севере Восточной Сибири, создан Государственный таймырский заповедник. Что же будет охраняться в этой снежной пустыне?

По мнению ученых, Таймыр — своеобразный эталон Субарктики. Нигде в мире леса не произрастают так далеко на севере, как на Таймыре, а реки и озера имеют воду хрустальной чистоты. Здесь сохранились звери и птицы редчайших пород, большинство из которых занесено в Красную книгу. В этом районе живут тысячи полярных песцов. Только на Таймыре можно встретить стан краснозобой казарки, крупных красных птиц из семейства диких гусей. А там, где тундра переходит в горы, обитают свежие бараны.

Несколько лет ученые Норильска ведут работу по восстановлению на Таймыре реликтовых животных — мускусных быков, которые жили в этих широтах в доисторические времена.

Тундра простирается от Кольского полуострова до Чу-

котки полосой в отдельных местах до шестисот километров. Вопреки распространенному мнению тундра вовсе не «мертвое царство». Здесь, например, обитает самая крупная в мире популяция диких оленей. За непродолжительное лето с тундровых «плантаций» можно получить до 50 миллионов центнеров различных ягод, накопить по сорок центнеров сена с гектара.

Тундра является и мощным производителем кислорода. Арктические ветры, направляясь в глубь континента, вместе с холодом несут и необходимый для людей свежий воздух.

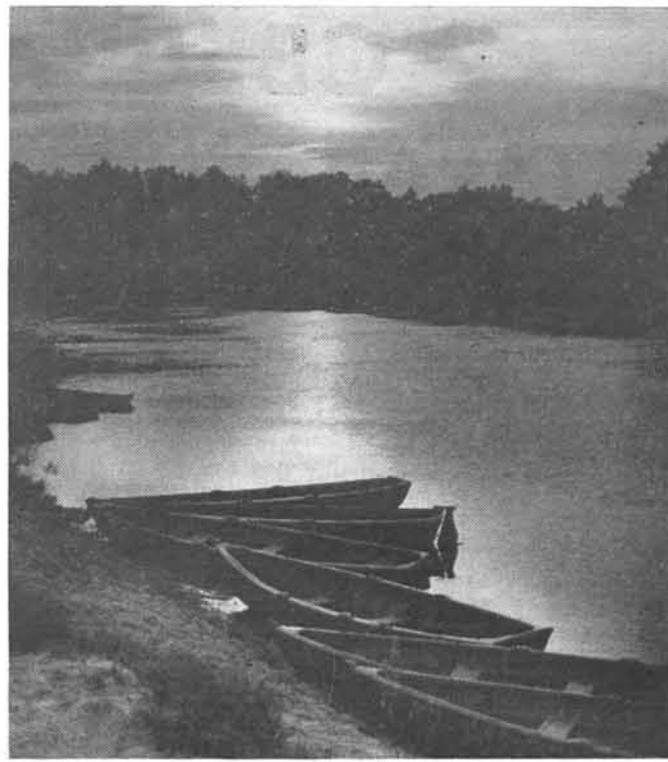
Словом, природа в этой климатической зоне не так уж скудна. Однако «наступление цивилизации» ставит свои проблемы и здесь. Сегодня в тундре работают многочисленные поисковые экспедиции, ведется прокладка трубопроводов, строятся вахтовые поселки и новые города. Развитие индустрии в советской Арктике идет по программе, учитывающей охрану окружающей среды. Только горнометаллургический комбинат в Норильске ежегодно

затрачивает более двадцати миллионов рублей на совершенствование системы оборотного водоснабжения и строительство эффективных очистных сооружений.

Другой пример. Казалось бы, что страшного, если по летней тундре вездеход пройдет сто километров. Однако за этот рейс будет уничтожено одиннадцать гектаров тундры. В условиях Севера такие раны заживают только через десять лет. А ведь то, что «съедено» вездеходом — различные лишайники и ягель, — основной корм для оленей. Вот почему по предложению советских ученых государственные органы наложили строжайший запрет на использование гусеничного транспорта в тот короткий период, когда тундра не покрыта снегом.

На 15 тысячах квадратных километров земли, отведенных под Таймырский заповедник, прекращена всякая хозяйственная деятельность. Это позволит сохранить в неприкосновенности уникальную природу севера Восточной Сибири.

Борис ИВАНОВ.

Вечер на Бярэзіне.

Фота Д. ДЭВОЙНА.

на зямлі вацкоў

УРАЖВАЕ

ДРУЖАЛЮБНАСЦЬ ЛЮДЗЕЙ

Ад'язджаючы для сустрэчы турысцкай групы нашых землякоў з ЗША ў аэрапорт, я з надзеяй паглядаў на неба. Вельмі ўжо не хацелася, каб першыя минуты знаходжання суайчыннікаў на беларускай зямлі былі азмочаны дрэнным надвор'ем.

...Па ўсмешках на тварах, ажыўленню сярод гасцей відна, што яны ўсхваляваны сваім прыбыццём у Беларусь, дзе іх чакаюць экскурсіі і, вядома ж, сустрэчы з роднымі і блізкімі.

Для Марыі Гангор гэта першы прыезд у нашу краіну. Яна нарадзілася і вырасла ў Амерыцы. Але цікавасць да зямлі сваіх продкаў, іх культуры і традыцый ніколі яе не пакідала.

— Я палюбіла вашу культуру, — гаворыць Марыя, — яшчэ ў час наведання канцэртаў прафесійных мастацкіх калектываў, што гастралівалі па ЗША. Ні адзін з іх я не прапусціла.

Да прыезду ў Савецкі Саюз Марыі не даводзілася лятаць на самалёце. Такое далёкае падарожжа было ўпершыню ў яе жыцці. Але цяпер яна па-сапраўднаму шчаслівая. Рэальнасць пераўзышла ўсе яе чаканні. Асабліва ёй спадабалася гасцінасць і дружалюбнасць нашых людзей. Гэтыя ж рысы адзначыў і член групы Рыгор Карповіч. Рыгор Ігнатавіч пакінуў сваю родную вёску на Брэстчыне 53 гады назад. Увесь гэты час ён пражываў за акіянам. Многае давялося яму пачуць аб роднай краіне, жывучы на чужыне. І далёка не заўсёды было толькі добрае.

Ледзь паспеўшы размясціцца ў гасцініцы пасля прылёту ў Маскву, ён пайшоў на вуліцу, хацелася паглядзець горад, людзей, падзяліцца з кім-небудзь сваімі ўражаннямі. Падышоўшы да паставага мільцыянера, Рыгор Ігнатавіч пацікавіўся, чаму ён не мае пры сабе дубінкі і пісталета. Аднак мільцыянера здзівіў Рыгор Карповіч. Аказваецца, для выканання сваіх службовых абавязкаў зброя яму зусім не патрэбна, ён абыходзіцца без яе. Расказваючы мне гэты выпадак, Рыгор Ігнатавіч дадае:

— Пабыўшы некалькі дзён у вас, я ўжо сам пераканаўся, што гэта сапраўды так. Нават позна вечарам людзі свабодна гуляюць па вуліцах і парках і не думаюць аб тым, што нехта можа іх абрававаць.

Наведанне Хатыні і Брэсцкай крэпасці-героя з'явілася поўнай нечаканасцю для некаторых членаў групы.

— Уся трагедыя вайны дайшла да мяне толькі пасля прыезду сюды, — прызналася Марыя Мітчэл, — хоць я і чытала аб вайне, паглядзела эпапею «Невядомая вайна». Калі вярнуся дамоў, абавязкова раскажу аб усім убачаным сваім знаёмым.

— Я таксама паглядзеў гэты фільм, — падключыўся да размовы Рыгор Карповіч. — Але асабліва блізкія мне былі кадры аб бітвах на тэрыторыі Беларусі, я не мог глядзець іх без хвалявання.

Родны брат Рыгора — Васіль партызаніў на Брэстчыне, быў цяжка паранены, і далейшы лёс яго невядомы. Сам Рыгор Ігнатавіч прымаў актыўны ўдзел у гады другой сусветнай вайны ў зборы сродкаў для Савецкай Расіі.

Экскурсія ў Брэсцкую крэпасць-герой надоўга запомніцца нашым землякам. Яны з хваляваннем слухалі расказ гіда-перакладчыка аб гераізме невялікага гарнізона, які першым прыняў на сябе ўдар ворага. Да Вечнага агню суайчыннікі ўсклалі кветкі. Рыгор Валадкевіч выказаў агульны настрой членаў групы. Ён заклікаў падростаючае пакаленне быць дастойным справы бацькоў, беражліва захоўваць іх традыцыі і зрабіць усё магчымае, каб адстаяць мір на планеце.

На гэтым знаходжанне землякоў у Беларусі закончылася. Ім трэба яшчэ наведаць Кіеў, Сочы, Валгарград і вярнуцца ў Маскву. Наперадзе яшчэ будзе многа ўражанняў і адкрыццяў.

В. МАРУСІН.

СЕГОДНЯШНИЕ ПРОБЛЕМЫ — ПОБОЧНЫЙ РЕЗУЛЬТАТ ДОСТИЖЕНИЙ

ПОЧЕМУ СПРОС НА ИМПОРТНЫЕ ТОВАРЫ?

Советский потребитель, рыщущий по магазинам в поисках французской косметики, итальянской обуви, английской ткани или финского костюма, — один из самых любимых персонажей западных корреспондентов, пишущих об СССР. Поскольку они далеко не всегда обременяют себя поисками объективной информации, закономерно может возникнуть вопрос: насколько реальна и типична описываемая ими картина?..

— Все ясно, — подумает читатель, — начинается опровержение.

Нет, не начинается. Повышенный спрос на импортные потребительские товары действительно есть. Будь я расположен опровергать, можно было бы напомнить, что «импортный синдром» отмечен и в других странах: американцы предпочитают английские сигареты, французы — итальянские костюмы, чуть ли не все западноевропейцы — голландское пиво и т. д. Некоторых импортных товаров в советских магазинах значительно меньше, чем хотелось бы потребителю, и при желании в любом нашем городе можно встретить людей, которые их ищут.

В 1978 году Советский Союз импортировал промышленных товаров народного потребления на четыре с лишним миллиарда рублей (больше пяти миллиардов долларов), что составляет 11,8 процента общей стоимости импорта. Товары, закупленные на внешних рынках, играют довольно существенную роль в удовлетворении потребностей населения. В прошлом году СССР импортировал 68 миллионов пар кожаной обуви (собственное производство — 740 миллионов пар), 337,8 миллиона метров тканей (собственное производство — 10,6 миллиарда метров), швейных изделий на 816,9 миллиона рублей (собственное производство — 21,5 миллиарда рублей), мебели — на 344,2 миллиона (собственное производство — 4,9 миллиарда рублей) и т. д. Приведенные цифры, конечно, не совсем точно отражают соотношение между отечественными и импортными товарами на советском рынке. Внешнеторговыми организациями поручено приобретать за рубежом только лучшее по всем показателям изделия. Не отвечающие этим требованиям товары часто бракуются экспертами и

возвращаются поставщикам. Так что появление на внутреннем рынке не пользующихся спросом импортных костюмов, обуви и т. п. — явление достаточно редкое и объясняется чьим-то недосмотром.

К сожалению, положение с аналогичными изделиями отечественного производства иное. Многие из них не соответствуют столь высоким стандартам. Отсюда и результат: хотя среди предлагаемых магазинов товаров количественно преобладают советские, покупатель нередко предпочел бы приобрести импортные. Это ни для кого у нас не представляет секрета. Необходимость самых радикальных мер по повышению качества потребительских товаров многократно подчеркивалась в выступлениях Л. И. Брежнева и других советских руководителей, в документах партийных съездов, решениях правительства. Работа соответствующих отраслей промышленности — постоянная мишень критических материалов советской прессы.

— Почему же тогда ситуация не меняется к лучшему? — спросит читатель.

Меняется, и еще как. Для того, чтобы увидеть это, достаточно взглянуть на вещи беспристрастно. Для примера разберем коротко ситуацию с мебелью. До середины 50-х годов, когда в СССР развернулось массовое жилищное строительство, спрос на мебель был невелик. Практически любой гарнитур или отдельную вещь можно было свободно купить в ближайшем магазине. Подавляющее большинство советских граждан имели по комнате на семью, и «излишки» мебели им просто некуда было ставить.

С тех пор в стране ежегодно строится больше двух миллионов новых квартир. При удвоении реальных доходов за 15 лет это обусловило лавинообразный рост спроса на мебель: по сравнению с 1940 годом продажа мебели увеличилась в 1965 году в 12 раз, в 1970 — в 18, в 1975 — в 26, в 1978 — в 30 раз. Старые предприятия, укрупненные опытные, а часто и потомственные мебельщиками, удовлетворить этот спрос не могли. Строились новые комбинаты и фабрики невиданного прежде размаха. Работать на них пришли новички в мебельном про-

изводстве. Количественно рынок они в основном насытили. Но очень скоро потребитель потребовал и нового, куда более высокого качества.

Советская мебельная промышленность столкнулась с непривычным для нее покупателем, ждущим изделия высшего мирового стандарта. С миллионами таких покупателей. И далеко не все предприятия оказались готовыми к этому.

Подобное положение и в других отраслях: небывалыми прежде темпами растет спрос, меняется его структура, все более явственным становится влияние моды. С такими стремительными переменами промышленности Запада не сталкивается (я имею в виду не капризы моды, а быстрый и устойчивый рост благосостояния всего населения).

Простой житейский пример. Поколение нынешних 40—50-летних в молодости мечтало о любом телевизоре, о любой квартире, о любом приличном костюме или паре обуви. Следующее поколение — нынешние 20-летние куда более требовательны: они не мечтают, а считают нужным иметь цветной телевизор, хорошую квартиру и самую модную одежду. То, что раньше шло нарасхват, сегодня никто не покупает.

Иначе говоря, сегодняшние проблемы — не что иное, как побочный результат наших же достижений, но они не перестают от этого быть проблемами, притом весьма серьезными, а подчас и болезненными.

От промышленности и торговли требуется радикальная перестройка — и техническая, и психологическая, и экономическая. Один из мотивов советского импорта потребительских товаров — подтолкнуть и ускорить эту перестройку. Она уже идет и становится все более интенсивной. Есть и первые положительные результаты: ряд советских потребительских товаров (часы, фотоаппараты, телевизоры, радиоприемники, некоторые виды тканей, одежды, обуви, парфюмерии и т. д.) успешно выдерживают экзамен на международных, в том числе и на западных, рынках. Теперь уже, увидев москвича, зашедшего в магазин, нельзя с уверенностью сказать, что он ищет именно импортный товар.

Александр ГУБЕР, экономический обозреватель АПН.

СВЕДЧАЦЬ СТАРАДАЎНІЯ МЕМУАРЫ 2. 3 НАВАГРУДЧЫНЫ — У СТАМБУЛ

(Працяг.)

Пачатак у № 32.)

Па форме і зместу яшчэ больш набліжаюцца да рамана ўспаміны ўраджэнкі Беларусі С. Пільштыновай, чый жыццёпіс па сваёй «несіметрычнасці» нагадвае «біяграфію» Турчыноўскага. Яе ўспаміны, напісаныя на польскай мове ў 1760 годзе і выдадзеныя С. Полякам у 1957 годзе ў Кракаве, маюць вычарную назву ў стылі тагачаснага барока: «Рэха, на свет пададзенае, заняткаў падарожжа і жыцця майго авантураў».

Пра месца свайго нараджэння Саламея-Рэгіна Русецкая-Пільштынова (1718—пасля 1760) піша так: «У маладым мам веку выдалі мяне бацькі (Іахім Русецкі) замуж з Літвы, з Навагрудскага ваяводства за доктара Якуба Гальпіра, з якім у той жа год я паехала ў Стамбул». Невядома нават, ці атрымала наша зямлячка хача бы пачатковую адукацыю. Вядома толькі з яе ж слоў, што ў маладосці яна «любіла страляць і заўсёды ў дарозе, у каласы мела пісталеты і ружжы». Па сваёй малапільнасці і макарнічнасці ўспаміны Пільштыновай нагадваюць аўтабіяграфію Турчыноўскага. І ўсё ж была яна жанчына назіральная, кемлівая, разумная. Лёгка вывучыла турэцкую, рускую, нямецкую мовы. Апынуўшыся ў чатырнаццаць год у Стамбуле, яна прыглядалася да медыцынскай практыкі свайго мужа. Потым яе вучыў нейкі турак з Вавілона. А палонны італьянец паказаў ёй, як пішуча рэцэпты, падарыў некалькі медыцынскіх кніг. І тады наша зямлячка сама ўзялася за лячэнне. Спярша бралася пацыентаў, ішла да іх пад прымусам. Потым стала давярацца інтуіцыі, вопыту народнай медыцыны.

Прага да прыгод гнала жанчыну з горада ў горад, з краіны ў краіну. Гальпір скор памер, пакінуўшы Пільштынову з маленькай дачкой. За маладой удавой стаў цікаваць князь Ракачы, але яна з прыгодамі ўцякла ад яго. Сустрэўшы некалькі аўстрыйскіх палонных, выкупіла іх з турэцкай няволі. І сярод іх—свайго будучага другога мужа афіцэра Пільштына. Разам з ім вярнулася на радзіму, паступіла на службу да князя Міхаіла Радзівіла. У Нясвіжы працягвала медыцынскую практыку.

Ды спакойнае жыццё не задавальняла Пільштынову. З Беларусі яна надумала паехаць у Пецябург, да царыцы Ганны Іванаўны, каб пры яе практыцы вярнуць некалькі сваіх «людзей», выкупленых ёю з турэцкага палону і перахопленых затым па дарозе рускімі салдатамі. З Вільні праз Рыгу падарожніца дабралася (вядома, не без прыгод) да Пецябурга. Там лёгка і проста пранікла ў царскі палац, заваявала давер імператрыцы, якая называла яе не інакш, як «мой дружок». Пільштынова ўвайшла ў курс усіх прыворных падзей і інтрыг. Яны пераказаны ва ўстаўных раздзелах наведлах «Авантура князёў Далгарукіх», «Гісторыя панавання Ганны Іванаўны», «Авантура пра Мазелу» і інш.

Паўночная сталіца прыйшла Пільштыновай даспадобы. Мемуарыстка захаплялася тварэннем Пятра I, аддавала належнае яго рэфарматарскай дзейнасці. Прыяждзім адпаведную вытрымку (а заадно дадзім і ўзор стылю, якім напісана «Рэха»): «Гэты цар Пятро Аляксеевіч

пры жыцці сваім край свой вельмі прыгожа і пахвальна сфармаваў... Пецябург такі прыгожы, такі цудоўны выставіў над рэчкай Нявой, што больш прыгожы і мілы, чым Стамбул і Вена ў Аўстрыі... Пецябург, ах, які прыгожы і акуратны, такія доўгія вуліцы, што некалькі соцен камяніц або палацаў, усе аднолькавыя па вышыні і каля сябе роўна стаяць, што здаецца — адна сцяна».

Калі Пільштынова пакідала Пецябург, руская імператрыца загадала вярнуць ёй выкупленых палонных, выдаць «са сваёй казны 1000 рублёў, тканін, кубкаў вялікіх 12 і кубкаў малых 12 сярэбраных, нават тузін сурвэт з царскімі гербамі». А каб па дарозе не напалі разбойнікі, да нашай зямлячкі прыставілі канвой. Вярталася яна дадому з верай у сваю шчаслівую зорку.

І раптам зноў усё перакруцілася! У Нясвіжы Пільштын прагуляў некалькі тысяч злотых, «зламаў шлюбную веру». Да таго ж на Палессі, у Лахве ад няшчаснай жанчыны зноў адабраў яе палонных «туркаў». У хвіліну адчаю выпявае план новай «авантуры»: паехаць у Нямеччыну, знайсці сваякоў мужа і спагнаць з іх грошы, выплачаныя за яго выкуп з палону. Пільштынова, хвора і цяжарная, рашуча скіроўваецца ў новую дарогу. Праўдай і няпраўдай пранікае праз кардоны, у каралеўскія палацы, знаходзіць агульную мову з «моцнымі свету гэтага». У Вене нараджаецца сын. «Фартунка» зноў нібы ўсміхаецца жанчыне.

Як вядома, для эпохі барока характэрныя рэзкія кантрасты, дысанансы, нечаканыя пераходы ад святла да ценю. Так і ў жыцці Пільштыновай, у яе дзёніку: ад шчасця да няшчасця і наадварот — заўсёды толькі адзін крок... Муж, вядома, адказаў на яе падарункі чорнай няўдзячнасцю: выкраў яе дачку, падгаварыў слугу падсыпаць у талерку атруты, ад чаго Саламея-Рэгіна ледзь не «пукла».

Нарэшце аматарка прыгод канчаткова парвала з другім мужам і адправілася ў Турчыну. Зноў лячыла пацыентаў. Зноў пераканвала ворагаў, што ў яе не «заеае сэрца», што ў яе заўсёды ёсць з сабой «пара зараджаных круціц». Завяла слуг, чацвёрку коней, дарагое ўбранне. І раптам — новае падзенне, новая змена святла і ценю. Вось яна, зусім убогая, сядзіць у кляштары і горка плача, успамінаючы нядаўняе мінулае: «На такрочныя (так у арыгінале.—А. М.) святы я была ў спакоі, у багатых сукенках, футрах, каштоўных камянях, жэмчугу і г. д., а цяпер дрыжу з холаду, не маючы нават футра». З жалю жанчына так расхварэлася, што з ложка ўпала і тры дні на голай зямлі ляжала, трызнычы.

Цяжка пераказаць усё далейшыя прыгоды Пільштыновай. Расстаўшыся з другім мужам і рашыўшы далей жыць «у сепарацыі», яна тым не менш прыняла заліцанні новага «амарата» (каханка) — маладзейшага на сем год «пана І. М. Ц. З.» (мусіць, Макоўскага), які аказаўся не лепшым за Пільштына. Некалькі год ён жыў на ўсім гатовым. Пільштынова «заўсёды купляла яму контушы і жупаны, добрыя паясы, шаблі, пісталеты і коней». А ён піў, здраджваў, — «толькі той талент меў, што быў вялікай цярплінасцю». Баючыся

лішняга сведкі, у час чарговага ад'езду Пільштыновай «амарат» замыкаў яе дзевяцігадовага сына «ў цёмны склеп праз тры месяцы і забываў пра яго — так, што ледзь яму ў тры дні хлеба даваў, і так гэта дзіця на голай зямлі ляжала, перапахалалася, спухла і з гэтага памерла». «Гультай» яшчэ некалькі разоў ашукваў даверлівую жанчыну, выцягваў ад яе грошы. Тады яна вырашыла, пераапрунуўшыся сялянкай, уцячы ад яго ў Расію. Ды «амарат» праследаваў яе і там. Таму Пільштынова трэці раз скіравалася ў Турчыю, дзе гандлявала віном, карэннямі, літымі паясамі. Урэшце стала прыворнай лекаркай-акулісткай у стамбульскім гарэме султана Мустафы.

Жывучы ў Стамбуле, Пільштынова ўважліва прыглядалася да побыту туркаў, падрабязна апісвала іх быт і норавы. Гэтыя апісанні здзіўляюць назіральнасцю, рэалістычнасцю. У свае ўспаміны наша зямлячка ўключыла і ўласныя разважання аб розных рэлігіях, а таксама гісторыі, расказаныя іншымі людзьмі. Адаючы даніну густам барока, Пільштынова, дзіця свайго парадаксальнага веку, звычайна выбірае з чужых расказаў нязвыклае, цудоўнае.

Такім чынам, успаміны Пільштыновай з'яўляюцца унікальным дакументам свайго часу. Па сутнасці — гэта раман-аўтабіяграфія, «раман прыгод», дзе свабодная, «стыійная» плынь апавядання перапыняецца ўстаўнымі наведанымі. Сама Пільштынова была чалавекам неардынарным, а яе духоўны свет даволі багаты. У ім змагаліся розныя супярэчлівыя пачаткі: ціканасць, актыўнасць — і вера ў фатальнасць лёсу, спахучванне да чужога гора — і жорсткасць, прага да ціхага сямейнага шчасця — і прыроджанае імкненне да бурных прыгод, змены месца і абставін.

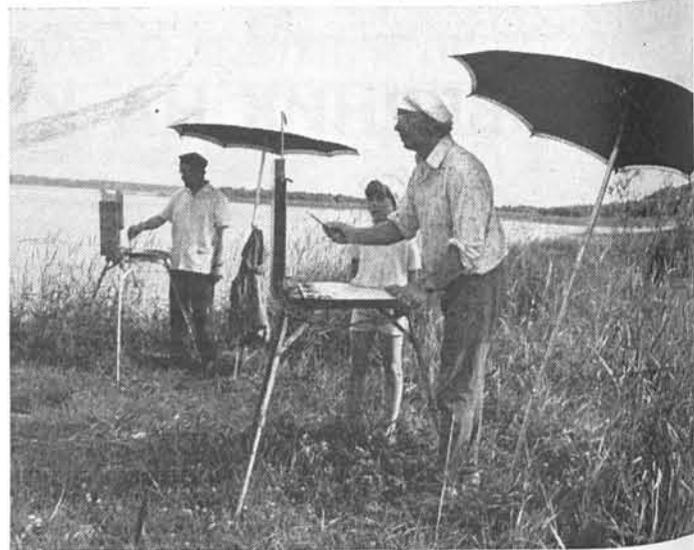
Пільштынова даволі крытычна ставілася да тагачаснай рэчаіснасці, да «шляхецкай вольнасці» ў Рэчы Паспалітай. «Ах, мой божа, — усклікала яна, — як мяне гэты свет прыгятаў і залатая вольнасць польская».

Непаўторныя ўспаміны і па сваёй мове. У ёй многа «русізмаў». Як адзначае польскі даследчык Р. Полак, які падрыхтаваў «Рэха» да друку, Пільштынова прытрымлівалася ў правапісе фанетычнага прынцыпу, не цуралася «правінцыялізмаў», пашыраных «на ўсходніх абшарах тагачаснай Рэчы Паспалітай». Ва ўспамінах сустракаем: «взела пара коні», «кшак сухі», «кто дужшы, то лепшы», «зюлок, па-руску васыльк» і іншыя беларусізмы.

Урэшце, трэба падкрэсліць такую выключную акалічнасць. У адрозненне ад іншых мемуарыстаў свае ўспаміны Пільштынова прызначала ўжо не для дзяцей і ўнукаў, не для «хатняга чытання», а для друку. У спецыяльнай прадмове «Да ласкавага чытача» недвухсэнсоўна сказана: «Ахвярую ўсё дрэннае і добрае, што я мела і выцерпела, і маю мець, і буду, усё гэта для заслугі неба ахвярую, як таксама гэту блagую кніжачку надумала я маёй уласнай рукой выпісаць і маім уласным коштам падаць да друку... Аўтар «Рэха» ўжо ўсведамляла літаратурнае значэнне свайго твора, адрасвала яго грамадскасі.

(Заканчэнне будзе.)

Адам МАЛЬДЗІС.

Прыгажосць Браслаўскага краю вабіць жывапісцаў. Віцебскія самадзейныя мастакі М. ГВОЗДЗЕУ (справа) і А. ВЕРТУНОУ на эцюдах.

УСЁ ПРА СКАРЫНУ

Нягледзячы на тое, што выдатнаму беларускаму першадрукарю, асветніку і вучонаму Ф. Скарыне прысвечана вялікая літаратура на шмат якіх мовах свету, у яго жыцці і дзейнасці яшчэ нямаюць загадак, «белых плям»; нават пра даты нараджэння і смерці «сына града Полацка» пакуль што мяркуюць толькі на падставе ўскосных даных. Бурлівае, напоўненае кіпучай дзейнасцю жыццё «друкара кніг перад тым нябачаных» нагадвае велічную старажытную фрэску, з якой няўмольны час вываў каштоўнейшыя фрагменты, а без іх вельмі цяжка ўбачыць цэлае. Вось чаму даследчыкі многіх краін зноў і зноў звяртаюцца да Скарыны, каб дакапацца да ісціны, запоўніць страчанае ці сабраць разам усё вядомае пра гэтага рэнсанскага дзеяча беларускай і ўсёй усходняславянскай культуры.

Апошнюю задачу ў значнай ступені вырашае новая праца вядомага савецкага вучонага Я. Неміроўскага «Пачатак кнігадрукавання ў Беларусі і Літве. Жыццё і дзейнасць Францыска Скарыны», якая летась выйшла з друку ў Маскве. Гэта пашыраны бібліяграфічны даведнік літаратуры пра Скарыну, у якім аўтар пералічвае працы пра Скарыну, напісаныя на працягу пяці стагоддзяў — з сярэдзіны XVI і да нашых дзён.

Варта адзначыць, што дагэтуль аналагічных прац не існавала: нават у такіх шырока вядомых кнігах, як «Доктар Францыск Скарына, яго пераклады, друкавання выданы і мова» (1888) П. Уладзімірава, «Скарына, яго дзейнасць і светапогляд» (1958) М. Аляксеевіча і іншых, бібліяграфія, на жаль, адсутнічае.

Новая праца вядомага савецкага кнігазнаўцы і гісторыка Неміроўскага — прыкметны ўклад у навуковую Скарыніну. Насуперак існаваўшаму ў літаратуры меркаванню, што вывучэнне Скарыны пачалося толькі з сярэдзіны XVIII стагоддзя, аўтар у сваёй кнізе пераканаўча даводзіць, што найбольш раннія звесткі пра беларускага першадрукара з'явіліся ўжо каля сярэдзіны XVI стагоддзя ў выданнях Прагі, Цюбінгена, Лоска і іншых гарадоў. Як вынікае з кнігі Неміроўскага, першы напісаў пра Скарыну чэх В. Гаек ужо ў 1541 годзе.

Усяго ў кнізе Неміроўскага названа 1 429 прац пра Скарыну, напісаных на беларускай, рускай, нямецкай, англійскай, французскай, чэшскай, польскай і іншых мовах.

Апрача таго, Неміроўскі дае падрабязнае апісанне кніг самога Скарыны, якія выйшлі з друку ў 1517—1525 гадах. У канцы грунтоўнага даведніка змешчаны імяны і сістэматычны паказальнік, якія дапамагаюць арыентавацца ў працы. Тут чытач знойдзе раздзелы пра ўвасабленне вобраза Скарыны ў выяўленчым мастацтве, літаратуры, нават кінематаграфіі.

Новую кнігу маскоўскага вучонага, вядомага сваімі даследаваннямі ў галіне славянскага першадруку, цяжка пераацаніць. Навукоўцы розных профіляў — кнігазнаўцы, гісторыкі, мастацтвазнаўцы і г. д. атрымалі каштоўны дапаможнік, які дае самую шырокую інфармацыю пра беларускага дзеяча эпохі Адраджэння і з'яўляецца трывалым падмуркам для далейшага вывучэння Скарыніны.

В. ШМАТАУ.

КОЖНАЯ ТРЭЦЯЯ КНИГА, ШТО ВЫХОДЗІЦЬ
У СССР,— ЗАМЕЖНАЯ

«МЫ АДКРЫТЫ ДЛЯ ЎСЯГО ПРАЎДЗІВАГА І СУМЛЕННАГА»

Уільям Стайран, які прыехаў у Маскву ў складзе дэлегацыі амерыканскіх пісьменнікаў на сустрэчу з савецкімі калегамі, расказаў: «Калі я сышоў з самалёта, таможнік спытаў, ці хутка выйдзе мая наступная кніга. Гэта дзіўна. Такое ніколі не пачуеш у аэрапорце імя Кенэдзі»...

Іншаземцаў, што наведваюць СССР, нязменна ўражвае, наколькі ведаюць савецкія людзі замежную літаратуру. Але, думамецца, тут няма нічога дзіўнага.

МІЛЬННЫЯ ТЫРАЖЫ
Замежную літаратуру рэгулярна выпускаюць усё буйнейшыя выдавецтвы краіны. У Маскве існуе і спецыялізаванае выдавецтва «Прогресс», якое выдае выключна замежныя кнігі: толькі за апошнія тры гады яно выпусціла 176 твораў сучасных пісьменнікаў. Зарубежная класіка выходзіць у СССР такімі тыражамі, якіх яна не ведала і ў сябе на радзіме. Напрыклад, Джэк Лондан выдаваўся 810 разоў агульным тыражом 31 046 тысяч экзэмпляраў, Марк Твен—365 разоў тыражом 21 139 тысяч экзэмпляраў... Кожная трэцяя кніга, што выходзіць у СССР,— замежная.

Сталічны часопіс «Інностранная литература» (тыраж 600 тысяч экзэмпляраў) штомесяц знаёміць савецкіх чытачоў з лепшымі навінкамі мастацкай літаратуры свету. Аналагічны часопіс «Всесвіт» выходзіць на Украіне, у Кіеве. У мінулым годзе было закончана гран-

ПЯСНЯР 3 ПУШЧАНСКАГА КРАЮ

Пад калёсамі машыны шпарка б'яжыць гладкая стужка асфальту. Абапал шашы мільгаюць пералескі. Такімі і не такімі бачыў я іх у 1936 годзе, калі па гэтай самай, але тады пясчанай дарозе ішоў пехатой са станцыі Аранчыцы ў горад Пружаны, каб наведць радзіму свайго настаўніка Рыгора Раманавіча Шырмы — вёска Шакуны.

І ў сённяшняю дарогу мяне паклікала памяць аб «дзядзьку Рыгору»: еду ў Пружаны на ўрачыстасць, прысвечаную 20-годдзю мясцовай дзіцячай музычнай школы, якая носіць імя Шырмы.

Цёплы надвечорак, лёгкае пагойданне машыны кідаюць не ў сон, а ў роздум аб даволі далёкім мінулым...

1926 год. Першая мая гарадская восень.

Пачуўшы выпадкова выступленне хору Віленскай беларускай гімназіі, якім кіраваў тады яшчэ невядомы мне Рыгор Шырма, я быў у захваленні ад выканаўчага майстэрства гімназістаў і праз некаторы час звярнуўся да «рэжэнта з бародкай» з просьбай прыняць мяне ў гэты калектыў. Рыгор Раманавіч уважліва праслухаў навічка і залічыў у дысканты. З таго часу і пачаліся наша творчая дружба, сяброўства на ўсё жыццё.

Пазней, ужо барытонам, я спяваў у «дзядзькавым» хоры студэнцкай і рабочай моладзі, слухаў яго цікавыя выступленні па пытаннях беларускай і сусветнай культуры, захапляўся выдатным голасам яго жонкі Клаўдзіі Іванаўны, асабліва непаўторным выкананнем ёю «Беларускай калыханкі». На маіх ваках падраслі іх дзеці Лена і Славик. На кватэры Рыгора Раманавіча я пазнаёміўся з пэтам М. Танкам, з мастаком Я. Драздовічам, са спеваком Я. Забэйдзідам-Суміцкім і іншымі дзеячамі культуры і мастацтва.

Усе мы лічылі тады Шырму ганаровым міністрам асветы і культуры Заходняй Беларусі. Нашы творчыя сувязі з Рыгорам Раманавічам перапынялі толькі яго адседжанні ў панскіх турмах і Вялікая Айчынная вайна, якая разлучыла нас на чатыры гады.

А пасля вайны мы зноў сустрэліся. Ён кіраваў адным з лепшых калектываў краіны — Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлай БССР, а я — Дзяржаўным народным хорам рэспублікі. Творчыя профілі нібы розныя, а думкі і погляды ў нас заўсёды супадалі. Рыгор Раманавіч пачынаў тады свой шлях у прафесійнае мастацтва, стварыўшы пасля ўз'яднання Беларускага

русі першы ў заходніх яе абласцях ансамбль песні і танца ў Беластоку. З гэтага ансамбля і вылучылася пазней славуцяя капэла, якая сёння носіць імя свайго заснавальніка.

Самаадданая творчая і грамадская дзейнасць мастака-патрыёта атрымала ўсенароднае прызнанне: 23 сакавіка 1978 года ён адышоў ад нас са званнем народнага артыста СССР, Героя Сацыялістычнай Працы, узнагароджаны шматлікімі ордэнамі і медалямі. Хоць я і сказаў «адышоў», але ён і сёння застаецца з намі, а яго пачэсную грамадскую справу будзем прадаўжаць мы, яго саратнікі, і наступныя пакаленні...

І вось машына затармазіла ля гасцініцы. Я ў Пружанках. Адчуваецца подых блізкай, апетай у песнях Белавежскай пушчы, большая частка якой знаходзіцца тут.

Ужо даволі позна, а ўрачыстасць адбудзецца толькі заўтра. Ёсць час з асаблівых успамінаў перанесціся ў гісторыю, якую хоць сцісла, але хочацца пераказаць...

Зусім недалёка ад раённага цэнтра знаходзіцца вёска Шакуны, дзе 20 студзеня 1892 года ў беднай сялянскай сям'і нарадзіўся Рыгор Раманавіч. Галоднае і халоднае было яго дзяцінства. Малалеткам працаваў пастушком у мясцовага кулака. Прага да ведаў ніколі не пакідала яго. Рыгор сам навучыўся чытаць і за статкам заўсёды хадзіў з кнігай, а ў 1904 годзе паступіў у Пружанскае гарадское вучылішча, якое скончыў у 1910 годзе. У час летніх канікул любіў вандраваць па Белавежскай пушчы. Да гэтага ж часу адносіцца і яго першыя запісы беларускіх народных песень. Пазней — двухгодзевыя настаўніцкія курсы ў Вільні, два гады працы ў сельскай школе, але думкі аб далейшай вучобе не пакідаюць маладога настаўніка, і ў 1914 годзе ён здае конкурсныя экзамены ў Седлецкі настаўніцкі інстытут, з якім, калі прыблізіўся фронт першай сусветнай вайны, эвакуіруецца ў Яраслаўль. (Трэба ж так здарыцца, што ў Яраслаўлі апынулася таксама і наша эвакуіраваная сям'я.)

Пасля заканчэння інстытута — мабілізацыя ў армію і дэмабілізацыя з яе ўжо пры Савецкай уладзе. Новаму сацыяльнаму ладу вельмі патрэбны былі настаўнікі, і Шырму ў 1918 годзе накіроўваюць загадчыкам школы 2-й ступені ў адно з сёл Варонежскай губерні. Тут ён арганізаваў амаатарскі хор.

Але думкі аб родных мясцінах не пакідаюць Шырму. Часта сніцца яму Белавежская пушча, гунаць родныя напевы.

І вось Шырма ў Шакунах.

Ад бацькоўскай хаты засталася папалішча, а вузкія, нявораныя палоскі параслі хмызняком. Пакуль сям'я абжывалася, Рыгор Раманавіч шукаў прырабтку. Пра настаўніцтва, пры існуючых тут парадках, не магло быць і гаворкі. Уладкаваўся рабочым на лесараспрацоўках. Вечарамі наведваўся ў Пружаны, дзе з часам арганізаваў народны хор. Пачуўшы зладжаныя калектывы, Браніслаў Тарашкевіч, вядомы дзеяч рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, запрасіў кіраўніка хору ў Вільню выкладчыкам спеваў і літаратуры ў беларускай гімназіі. Гэта было на пачатку 1926 года...

Здаецца, што кола нашага кароткага апавядання аб Шырме замкнулася. Але не зусім: у ім бракуе аднаго важнага звяна.

Дагэтуль мы гаварылі пра Рыгора Раманавіча, як пра харавога дырыжора і грамадскага дзеяча, а ён да таго ж яшчэ і выдатны фалькларыст. Запісаныя ў юнацтве песні загінулі ў час вайны. Вярнуўшыся ў Шакуны, Шырма пачынае збіральніцкую працу навава і перш за ўсё — у сваёй роднай вёсцы. Ніхто з вядомых мне даследчыкаў фальклору не надаў столькі ўвагі народнай творчасці сваіх землякоў. Толькі ад таленавітай шакуноўскай песенніцы Захвеі Хвораст ён запісаў больш як 150 песень, а матэрыялы, сабраныя на Пружаншчыне, складаюць трэць музычных запісаў, апублікаваных у фундаментальным 4-томным выданні «Беларускія народныя песні».

...У наступны дзень адбылося ўрачыстае пасяджэнне, прысвечанае 20-годдзю з дня адкрыцця Пружанскай дзіцячай музычнай школы імя Шырмы — адной з лепшых у Брэсцкай вобласці. Перад прысутнымі выступілі кіраўнікі раёна і горада, госці з Мінска і Брэста. У канцэрце прынялі ўдзел настаўнікі і вучні школы. Некалькі запісаў Рыгора Раманавіча выканаў гарадскі народны хор.

Неўзабаве ў школе адкрыецца мемарыяльны музей памяці Рыгора Раманавіча.

Шануе свайго знатнага земляка Пружаншчына, ганарыцца пушчанскім песняром уся Беларусь.

Генадзь ЦІТОВІЧ,
народны артыст СССР.

гастрольныя паездкі

Гастролі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў Палтаве прайшлі з вялікім поспехам. На старонках абласных і рэспубліканскіх газет з'явіліся рэцэнзіі і водгукі. Высока ацэнены спектаклі па п'есах «Паўлінка» Янкі Купалы, «Трыбунал» і «Зацуканы апостал» Андрэя Макаёнка, «Святая святых» маладзёжнага драматурга Іона Друцэ.

35-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прысвяціў свае гастролі ў Гомелі Дзяржаўны тэатр оперы і балета Маладзёўскай ССР. Гамялячанае убачылі шэдэўры рускай і зарубежнай класікі: «Яўгенія Анегіда» і «Лебядзінае возера» П. Чайкоўскага, «Царскую нявесту» М. Рымскага-Корсакава, оперы «Трубадур», «Аїда» і «Травіята» Дж. Вердзі, «Кармэн» Ж. Бізе, «Севільскі цырульнік» Дж. Расіні, творы савецкіх кампазітараў.

Хлебаробы калгаса «Сцяг Саветаў» Лідскага раёна сустрэліся са свавольнай купальскай «Паўлінкай» і іншымі персанажамі папулярнай п'есы. Іх «прывезлі» судны артысты Гродзенскага абласнога тэатра.

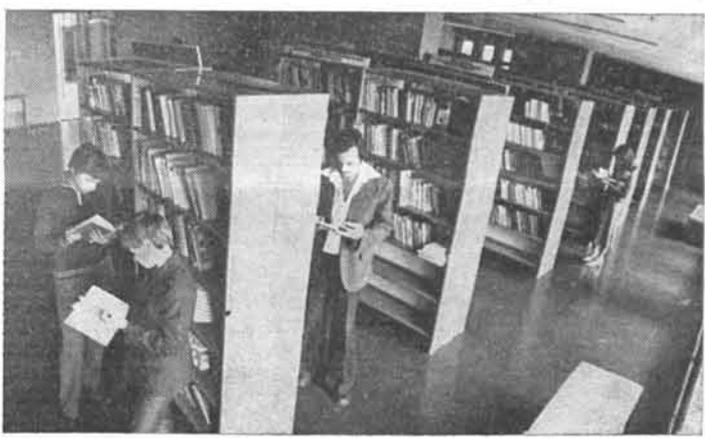
Перад пачаткам спектакля дырэктар тэатра, заслужаны артыст рэспублікі У. Мішчанчук расказаў калгаснікам «біяграфію» «Паўлінкі», пазнаёміў з гісторыяй беларускага тэатральнага мастацтва.

За паўтара месяца гастролі артысты выступілі ў сёлах большасці раёнаў Гродзеншчыны. Тры творчыя бригады панажуць больш за сто спектакляў.

Народны ансамбль танца «Раніца» гродзенскага Палаца культуры тэкстыльшчынаў запрошаны ў Францыю на Міжнародны фестываль фальклору.

Самадзейны калектыў паспяхова гастралюваў у многіх рэспубліках нашай краіны і за мяжой. Ён — лаўрэат рэспубліканскіх конкурсаў і першага Усеаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва творчасці працоўных, удастоены дыплама і медалю ВДНГ СССР.

З самабытным мастацтвам Прынёманскага краю беларускія артысты пазнаёмяць і французскага глядача.

У новы будынак пераехала мінская бібліятэка № 11. Сто чалавек могуць працаваць адначасова ў яе чытальнай зале. Карыстаюцца паслугамі бібліятэкі пераважна жыхары мікрараёна Чыжоўка. У спецыяльнай лекцыйнай зале на 200 месц, абсталяванай шырокаэкраннай кінаапаратурай, можна праводзіць абмеркаванні кніг, канферэнцыі чытачоў, сустрэчы з пісьменнікамі, літаратурныя вечары. Бібліятэка мае цяпер 70 тысяч кніг.
НА ЗДЫМКАХ: бібліятэка № 11; у чытальнай зале.
Фота С. КРЫЦКАГА.

дзёзнае выданне — «Бібліятэка сусветнай літаратуры». Агульны тыраж яе двухсоттысячны — 60 мільёнаў экзэмпляраў. Завершана пяцітомная «Паззія Еўропы». Выдадзена 50-томная «Бібліятэка сусветнай літаратуры для дзяцей», а таксама такія серыі, як «Зарубежныя раманы XX стагоддзя» (ужо выйшла 150 твораў), «Сучасная замежная навіла», «Скарбы літаратурнай паэзіі».

І ўсё ж, нягледзячы на вялікі тыражы, цікаваць да твораў лепшых пісьменнікаў свету настолькі вялікая, што ўжо насцо задаволіць попыт не ўдаецца.

КАГО ВЫДАЮЦЬ

У СССР не прынята друкаваць спісы бестселераў. Але самыя папулярныя кнігі вызначаць няцяжка: дастаткова, скажам, пабываць на канферэнцыі чытачоў або завітаць у бібліятэчны фармуляр.

Найбольш цікавыя творы замежных аўтараў, як правіла, з'яўляюцца спачатку ў «стоўстых» часопісах — перш за ўсё ў «Іностранный литературе».

У Савецкім Саюзе рэклама кніг практычна адсутнічае.

Тым не менш вестка аб новым цікавым рамана распаўсюджваецца імгненна. Можна сказаць, што быў «год» Курта Ванегута ці «год» Габрыэля Гарсія Маркеса, Айрыс Мердок, Артура Хейлі... А з амерыканскім пісьменнікам Торнтанам Уайлдэрам здарылася так, што часопісы літаральна на працягу некалькіх месяцаў апублікавалі яго лепшыя раманы «Мост караля Людовіка Святога», «Сакавіцкія іды», «Тэафіл Норт».

У апошні час «Іностранный литература» надрукавала такія значныя творы сусветнай прозы, як раманы «Я ў замку кароль» маладой англійскай пісьменніцы Сюзан Хіл, «Рэгайт» Эдгара Лорэнса Дактароў, «Бэр» Гора Відала, «Лета перад захадам» Дорыс Лесінг. Гэтыя кнігі сталі бестселерамі ў сябе на радзіме або адзначаны аўтарытэтнымі прэміямі.

На першым месцы ў СССР па колькасці перакладаў стаіць амерыканская літаратура (за два гады 779 назваў), далей ідуць французская, традыцыйна папулярная ў СССР (421 назва), літаратура Вялікабрытаніі (398 назваў),

ФРГ, Японіі і сацыялістычных краін.

Вострыя дыскусіі выклікалі раманы Макса Фрыша «Назваў сябе Гантэнбайн», «Чалавек-скрынка» японца Коба Абэ, апавесць «Сальта-мартале» італьянскага пісьменніка-мадэрніста Луіджы Малерба, якія з'явіліся нядаўна ў «Іностранный литературе». Публікацыя гэтых твораў з іх вытанчанай сімволікай і падкрэслена суб'ектывісцкім адлюстраваннем знешняга свету яшчэ раз абвяргае сцверджанне, што ў СССР нібыта выходзіць толькі «адфільтраваная літаратура» або творы камуністычна настроеных пісьменнікаў. Дарэчы, «Іностранный литература» ў свой час друкавала Кафку, Джойса, Роб-Грые, Бекета.

Паводле сцверджання галоўнага рэдактара часопіса Мікалая Федарэні, знаёмства чытачоў з літаратурай розных напрамкаў рэдакцыя працягне і ў будучым.

ДУМКІ ЧЫТАЧОУ

У рэдакцыю «Іностранный литературы» прыходзіць шмат п'ямаў чытачоў. «Коба Абэ — гарачы гуманіст, — лічыць масквічка Аляксандра

Пацёмкіна. — Ён шкадуе сваіх герояў і апісвае іх пакуты так, што ў чытача сціскаецца сэрца...» Вельмі добрая апавесць Луіджы Малербы «Сальта-мартале», — піша з Хабараўска Уладзімір Байцун.

Падобныя творы не заўсёды прымаюцца безагаворачна. «Я не супраць апавесці Луіджы Малербы, цаню яго майстэрства, — заўважае Яўген Волін з Тулы, — але хочацца сказаць тройчы «так» сацыялістычнай літаратуры, творчасці пісьменнікаў Захаду, якія выразна вызначылі свае пазіцыі ў сучасным грамадстве». Аднак большасць чытачоў «Іностранный литературы», бадай, схіляюцца да думкі Яўгена Мядзведзева: «Публікацыя такіх рэчаў, як «Шум і лютасць» Фолкнера, «Пісьмы Асперна» Джэймса, «Партрэт мастака ў юнацтве» Джойса, раманаў Апдайка, Сэлінджэра, Балдуіна, Грына, Голдынга падарунак для кожнага чытача, з'ява ў яго духоўным жыцці».

Словам, у асабняк на Пятніцкай вуліцы, дзе знаходзіцца рэдакцыя «Іностранный литературы», прыходзіць розныя пісьмы: удзячныя і раздражнёныя, усхваляваныя

і разгубленыя... Грунтоўнае знаёмства з поштай часопіса сведчыць аб тым, што савецкія чытачы ў сваіх сімпатыях і антыпатыях часта карыстаюцца крытэрыямі, далёка не заўсёды прынятymi на Захадзе. Яны ацэньваюць творы перш за ўсё з пункту гледжання яго мастацкіх вартасцей і гуманістычнай мэтанакіраванасці аўтара.

Не будзем утойваць: сустракаюцца і пісьмы, што заклікаюць друкаваць галоўным чынам перакладныя дэтэктывы і забаўную літаратуру. Аднак малы іх працэнт сам па сабе абвяргае бытуючую дзе-нідзе на Захадзе думку, быццам такія бестселеры, як «Скіўцы» або «Машына каханя», калі б яны былі выдадзены ў СССР, набылі б мільёны новых прыхільнікаў.

Савецкую выдавецкую палітыку ў адносінах замежнай літаратуры вельмі дакладна і лаканічна выказаў Л. І. Брэжнеў: «Мы адкрыты для ўсяго праўдзівага і сумленнага... Але нашы дзверы будуць заўсёды зачынены для выданню, якія прапагандаюць вайну, насілле, расізм, чалавеканавісціцтва».

Людміла ТКАЧЭНКА.

УСЕНАРОДНАЕ СПАРТЫЎНАЕ СВЯТА

5 жніўня на Цэнтральным стадыёне імя У. І. Леніна ў Маскве адбылося ўрачыстае закрыццё VII летняй Спартакіяды народаў СССР — традыцыйнага свята савецкага спорту.

Гэтыя буйнейшыя спаборніцтвы праводзяцца раз у чатыры гады, напярэдадні Алімпійскіх гульняў, і ў іх назве глыбокі сэнс. Фізічная культура і спорт з'яўляюцца ў Савецкім Саюзе здабыткам усяго народа, адным са звянаў сістэмы гарманічнага выхавання. Савецкі спартыўны рух шматна-

цыянальны. Вось толькі адзін таму прыклад — чэмпіёны Алімпійскіх гульняў жывуць больш чым у 50 гарадах п'ятнаццаці рэспублік. Многія з іх прадстаўляюць Беларусь, яе сталіцу — горад-герой Мінск.

На шляху да рашаючых стартаў у Маскве былі праведзены самастойныя спаборніцтвы: Спартакіяда калектываў фізкультуры добраахвотных спартыўных таварыстваў прафсаюзаў, Усесаюзныя летнія сельскія спартыўныя гульні, Усесаюзныя спартыўныя гульні моладзі, Усесаюзныя спартакіяда школьнікаў, Усесаюзныя спартакіяда навучэнцаў сістэм прафтэхдукацыі. На ўсіх этапах спаборніцтваў на старты выйшла каля 100 мільёнаў чалавек.

Вялікая была і праграма фіналаў. Дастаткова сказаць, што агульная колькасць удзельнікаў, якія спаборнічалі па 30 відах спорту, дасягнула 12 тысяч чалавек. Гэта больш, чым на любых леташніх Алімпійскіх гульнях.

Упершыню ў гісторыі Спартакіяд у яе фінальных спаборніцтвах выступілі больш як 2 тысячы замежных атлетаў, якія прадстаўлялі амаль дзевяноста краін свету. Лепшыя замежныя спартсмены разам з членамі зборных каманд усіх савецкіх саюзных рэспублік, гарадоў Масквы і Ленінграда змагаліся за спартакіядныя медалі, і многія былі іх удастоены. 800 замежных журналістаў асвятлялі ход спаборніцтваў.

І для ўдзельнікаў, і для арганізатараў Спартакіяда стала сур'ёзнай праверкай гатоўнасці да адказных стартаў

Алімпіяды-80 ў Маскве.

Старанна рыхтаваліся да гэтых спаборніцтваў спартсмены Беларусі. Ім былі прадстаўлены шматлікія сучасныя спартыўныя базы рэспублікі, з імі працавалі вопытныя спецыялісты — трэнеры, урачы, вучоныя. І гэтыя намаганні не прапалі дарэмна. Зборная каманда Беларусі выступіла паспяхова — пацвердзіла свой высокі клас многія прызнаныя майстры, ва ўвесь голас заявіла аб сабе таленавітая моладзь.

Беларуская школа фехтавання вядома ва ўсім свеце. І на гэты раз нашы «мушкецёры» даказалі сваю сілу. Бронзавы медаль у фехтаванні на рапірах заваяваў двухразовы чэмпіён свету Аляксандр Раманькоў, такой жа ўзнагароды ўдастоены шэрагі Віктар Сідзюк. Але з тое каманда беларускіх рапірыстаў упершыню выйграла залатыя медалі чэмпіёнаў Спартакіяды.

Істотна папоўнілі скарбонку зборнай рэспублікі весляры на байдарках і каноях. Тут мацнейшыя за ўсіх сапернікаў былі, напрыклад, Уладзімір Парфяноў (байдарка-адзіночка, 500 метраў), Мікалай Астаповіч і Уладзімір Раманюўскі (байдарка-двойка).

Праграма Спартакіяды была вельмі вялікай. Таму цяжка назваць усіх яе герояў. Назавём тых, чые перамогі былі найбольш яркімі, пераканаўчымі.

Сярод лёгкаатлетаў гэта Геннадзь Валюкевіч і Аляксандр Грыгор'еў. Геннадзь з вынікам 17 метраў 21 сантыметр заваяваў «золата» ў трайным скач-

Чэмпіёны-рапірысты VII летняй Спартакіяды. Справа — мінчанін Аляксандр РАМАНЬКОЎ.

ку, а Аляксандр быў мацнейшым у скачках у вышыню (224 сантыметры). Чэмпіёнамі Спартакіяды ў эстафетным бегу 4x800 метраў сталі Павел Трашчыла, Міхаіл Старавойтаў, Уладзімір Падаяка і Мікалай Кіраў.

Гледачы нязменна сустрэкалі апладысманамі выступленні гімнасткі Нэлі Кім. Яна прывезла ў Мінск тры залатыя, адну сярэбраную і адну бронзавую ўзнагароды.

Камандную перамогу па выездах прынеслі зборнай Беларусі коннікі Віктар Угрумаў і Ірына Карачова. Вызначыліся яны і ў асабістых спаборніцтвах. Угрумаў падняўся на першую прыступку п'едэстала гонару, а Карачова была трэцяй.

Чэмпіёнамі Спартакіяды сталі таксама скакун у ваду Аляксандр Касянюк, Міхаіл Харачура (барацьба вольная), Анатоль Друшчыц (стрэльба кулявая), Сяргей Харэцкі (парусны спорт), Валерый Шарый і Леанід Тараненка (цяжкаа атлетика).

Анатолі Друшчыцу ўсяго 22 гады. Трэба было бачыць, як,

спаборнічаючы з двума алімпійскімі чэмпіёнамі і двума чэмпіёнамі свету, ён спакойна паражаў з пісталета чорныя сілуэты мішэняў. Адкрыццём Спартакіяды можна смела назваць і 23-гадовага Леаніда Тараненку. Ён спаборнічаў у вагавой катэгорыі да 110 кілаграмаў з вопытнейшымі штангістамі, сярод якіх быў алімпійскі чэмпіён Ю. Зайцаў, чэмпіён СССР В. Кузьмічэнка і паказаў выдатны вынік. Трэнеры зборнай СССР адразу ж узялі яго на заметку.

Першае агульнакаманднае месца на Спартакіядзе занялі спартсмены РСФСР, другое — Украіны, трэцяе — Масквы. Зборная каманды Беларусі — на ганаровым чацвёртым месцы. Пятымі былі прадстаўнікі Ленінграда.

Спартакіяда завяршылася. Наперадзе Алімпіада-80. Мы спадзяёмся, і на гэты ёсць усе падставы, што і праз год на спартыўных арэнах Масквы беларускія атлеты з гонарам вытрымаюць алімпійскі экзамэн.

В. НЯКРАСАЎ.

Мінчанін Уладзімір ПАРФЯНОВІЧ перамог у фінальным заездзе байдарак-адзіночак на дыстанцыі 500 метраў.

АРНІТОЛАГІ ЗА РАБОТАЙ

Басейн Заходняй Дзвіны стане самым густанаселеным у Беларусі месцам гнездавання пералётных птушак. Колькасць іх у бліжэйшыя гады тут узрасце ў некалькі разоў.

Да такога вываду прыйшлі вучоныя Віцебскага педагагічнага інстытута. На працягу многіх гадоў супрацоўнікі кафедраў экалогіі і батанікі, а таксама праблемнай навукова-даследчай лабараторыі асваення, рэканструкцыі і аховы жывёльнага свету Беларускага Паазер'я праводзілі назіранні за змяненнем флоры і фауны ва ўмовах актыўнага ўмяшання чалавека ў прыроду. У выніку шматлікіх даследаванняў устаноўлена, што своеасаблівы, перасечаны ландшафт краю з багаццем вадаёмаў, балоцістых масіваў і драбналесся з кожным годам прыцягвае ўсё больш птушак з іншых месцаў.

Напрыклад, размешчанае ў паўночна-заходняй частцы рэспублікі, на граніцы Віцебскай і Пскоўскай абласцей, возера Езярышча стала сапраўдным птушыным царствам. І 700-гектарная плошча гэтага вадаёма з вялікай колькасцю буйных і дробных астравоў штогод дае прытулак больш як

60 відам крылатых пясяленцаў. Сярэдняя шчыльнасць гнездавання птушак на астравах дасягае 50—70 пар на гектары, а ў некаторых месцах да 250 пар.

Тут можна сустрэць калоніі малой або шызаі чайкі, куліка-вераценніка, іншых прадстаўнікоў рэдкіх птушак: бакасаў, траўнікаў, кнігавак...

Не менш цікавымі аказаліся даследаванні вучоных і ў другім запаведным месцы вобласці — урочышчы Дымаўшчына, размешчаным за тры кіламетры ад Віцебска. Гэта адпрацаваныя тарфяныя кар'еры на былым балоне плошчай у паўтара гектараў. Тут ахвотна селяцца 74 віды птушак: балотных, каляводных, лясных і нават стэпавых, у ліку якіх ёсць не адзначаныя нідзе больш у Беларусі Паазер'і шылахвостка і шыраканоска.

Па прапанове вучоных, выканком абласнога Савета народных дэпутатаў прыняў пастанову аб стварэнні арнітолагічных заказнікаў на возеры Езярышча і ва ўрочышчы Дымаўшчына.

— Цяпер у прыдзвінскім краі пад аховай чалавека знаходзіцца звыш двухсот заказнікаў, прыродных рэзерватаў і помнікаў прыроды, — сказаў кіраўнік даследавання, кандыдат біялагічных навук А. Дарафееў. — Работа па вывучэнню флоры і фауны Беларускага Паазер'я працягваецца.

Ф. КУЗНЯЦОЎ.

ЕЛАК СТАНЕ БОЛЬШ

Беларусь — лясны край. На яго прасторах цягнуцца да сонца бярозкі і сосны. А вось елак стала малавата.

Вучоныя-лесаводы рэспублікі вырашылі палепшыць парадную структуру лясоў. Беларускі тэхналагічны інстытут тры гады назад стварыў эксперыментальны ўчастак у Негарэльскім вучэбна-даследным лясгасе. Тут елакны былі высаджаны пад полагам бярозавых насаджэнняў. Свіня бачна, што новы спосаб скарачае тэрмін вырошчвання ельнікаў больш чым на дваццаць гадоў.

АРТЭК ВА ЎЗНАГАРОДУ

Паездкай у Артэк узнагароджаны народны ансамбль песні-танца рэспубліканскага Палаца піянераў і школьнікаў. Гэтаму дзіцячаму творчаму калектыву ўжо больш як дваццаць гадоў. Ён лаўрэат многіх рэспубліканскіх аглядаў мастацкай самадзейнасці школьнікаў. У сёлетнім спаборніцтве ансамбль таксама быў у ліку лепшых.

Юным артыстам ужо горача апладзіравалі ў Польшчы і Францыі. Штогод салісты ансамбля выязджаюць у госці да сваіх раёўнаў у ГДР.

з народнага гумару

ДОБРЫ НЮХ

— Вось дзіва! Конь хацеў укусіць мяне за галаву!

— Мае добры нюх: пачуў, мусіць, што ў цябе ў галаве сена.

У МІРАВОГА

Суддзя: Ваша імя?

Сведка: Чыё, маё?

Суддзя: Ну, але, тваё.

Сведка: Тодар Хрэн.

Суддзя: Дзе нарадзіўся?

Сведка: Хто, я?

Суддзя: Ды, вядома ж, ты!

Я ж гавару з табой адным!

Сведка: У вёсцы Трыбушкі.

Суддзя: Колькі табе гадоў?

Сведка: Каму, мне?

Суддзя (злосна): Не, мне!

Сведка: Я думаю, што вам гэтак, на вока, гадоў сорак—

сорак пяць будзе, пане суддзя.

ХТО ЧАГО ВАРТЫ

Мікола Хвастун вельмі любіў выхваляцца перад суседзямі. Аднаго разу ён і кажа да суседа:

— Вось, братка, я цябе па-

трапіў бы сто разоў на дзень прадаць.

— Нічога дзіўнага, — адка-

вае сусед, — відаць, я нечаго варты. А цябе вось дык, пазь-

ніводнага разу не прадаў бы,

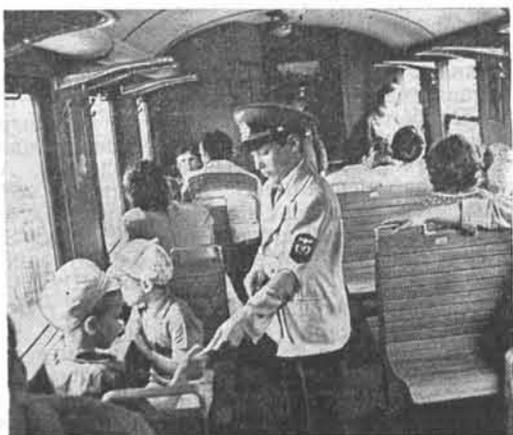
хоць бы і сто разоў хадзіў на

кірмаш.

Дваццаць пяты год існуе ў Мінску дзіцячая чыгунка. Каля тысячы школьнікаў працуюць тут у час летніх канікул машыністамі чэплавозаў, дзяжурнымі па

станцыі, дыспетчарамі, стрэлачнікамі, праваднікамі. Як паказаў час, многія з іх потым выбіраюць прафесію, звязаную з чыгункай краіны.

НА ЗДЫМКАХ: машыніст чэплавоза Сяргей АДАМОВІЧ; кантралёр Слава КУЖАЛЬ на сваім пасту.

Фота Ч. МЕЗІНА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1237